

SUNDHEDSSTYRELSEN

Monitorering af tvang i psykiatrien

OPGØRELSE FOR PERIODEN 1. JANUAR-31.
DECEMBER 2020

Monitorering af tvang i psykiatrien

OPGØRELSE FOR PERIODEN 1. JANUAR-31. DECEMBER 2020

© Sundhedsstyrelsen, 2021.
Publikationen kan frit refereres
med tydelig kildeangivelse.

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S

www.sst.dk

Sprog: Dansk
Version: 1,0

Versionsdato: 29.04.2021
Format: pdf

Udgivet af Sundhedsstyrelsen,
Maj 2021

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion	4
1.1. Baggrund.....	4
1.2. National monitorering af tvang i psykiatrien	5
2. Sundhedsstyrelsens vurdering af resultater	6
2.1. Overordnet vurdering	6
2.2. Eksisterende viden om forebyggelse og nedbringelse af tvang	7
2.3. Tvangsanvendelse over for børn og unge	9
2.4 Læring fra partnerskabsperioden og Sundhedsstyrelsens fremadrettede fokus.....	9
3. Sammenfatning af resultater	12
3.1. Datagrundlag.....	12
3.2. Nationale resultater	12
3.3. Regionale resultater	13
4. Udviklingen i andel der bæltefikseres og antal bæltefikseringer over 48 timer	16
4.1. Indikatorer med målsætning om halvering i 2020.....	16
4.2. Andelen af personer, der bæltefikseres ud af antal indlagte	16
4.3. Antal bæltefikseringer over 48 timer	23
4.4. Øvrige indikatorer med relevans for bæltefikseringer.....	27
5. Udviklingen i varighed af bæltefikseringer og i personer udsat for tvangsforanstaltninger	33
5.1. Indikatorer med målsætning om reduktion i 2020	33
5.2. Anvendelse og varighed af bæltefikseringer.....	33
5.3. Personer udsat for én eller flere tvangsforanstaltninger.....	41
5.4. Øvrige indikatorer med relevans for monitoreringen af tvang	44
Bilagsfortegnelse	53

1. Introduktion

1.1. Baggrund

Som et vigtigt led i realiseringen af målsætningen om at forbedre kvaliteten i den regionale psykiatri indgik Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse i 2014 en aftale med regionerne om at halvere anvendelsen af tvang i psykiatrien i 2020. Der blev i den forbindelse afsat midler til at nå målene om nedbringelse af anvendelsen af tvang. Midlerne er anvendt til initiativer i regionerne om patientinddragelse, kompetenceudvikling samt udbredelse og implementering af metoder med gode nationale og internationale erfaringer. Hver region indgik endvidere en konkret og forpligtende regional partnerskabsaftale om at nedbringe anvendelsen af tvang.

Partnerskabsaftalerne udmønter følgende fælles målsætninger for nedbringelse af anvendelsen af tvang:

- antallet af patienter, der tvangsfikseres, skal halveres inden udgangen af 2020
- der skal samtidig ske en reduktion i den samlede anvendelse af tvang.

Tvang i psykiatrien berører nogle af de mest grundlæggende menneskerettigheder; nemlig retten til frihed og respekt for den fysiske og psykiske integritet. Det er derfor afgørende, at der konsekvent arbejdes med reduktion af tvang i psykiatrien, for dermed at sikre patienternes selvbestemmelsesret og grundlæggende menneskerettigheder. Målsætningen om at nedbringe anvendelsen af tvang er helt central for at sikre, at patienter med psykiske lidelser får en behandling af høj kvalitet.

Tvang i psykiatrien kan ikke helt undgås, men skal være berettiget og udøves så skånsomt som muligt og med størst mulig hensyntagen til patienten, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelser eller ulempe. Psykiatrilovens mindstemiddelsprincip fastlægger, at tvang ikke må benyttes, før der er gjort, hvad der er muligt for at opnå patientens frivillige medvirken. Derudover skal anvendelse af tvang stå i rimeligt forhold til det, som søges opnået herved – er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse anvendes. Dog skal realisering af det nationale fælles mål om halvering af anvendelsen af bæltefikseringer gennemføres uden, at der sker en uhensigtsmæssig substitution mellem forskellige tvangsforanstaltninger.

Sundhedsstyrelsen har igennem partnerskabsperioden fulgt udviklingen og opfølgningen på anvendelsen af tvang tæt med en forventning om, at samtlige regioner vil leve op til de forpligtende aftaler om reduktion af anvendelse af tvang i psykiatrien.

Partnerskabsaftalen er nu udløbet med udgangen af 2020, og denne årsrapport er således den sidste inden for denne periode, og afslutter dermed den samlede partnerskabs-

periode. Fremadrettet vil der skulle fastsættes nye, ambitiøse målsætninger for nedbringelsen af tvang i Danmark, og Sundhedsstyrelsen vil også fremover følge området tæt. Ind til der foreligger nye målsætninger, vil der være en mellemliggende periode, hvor målsætningerne stadig følges tæt og drøftes løbende ligesom under partnerskabsperioden, så fokus på nedbringelse af tvang fortsat fastholdes.

1.2. National monitorering af tvang i psykiatrien

Sundhedsdatastyrelsen har i samarbejde med regionerne og Sundhedsstyrelsen udviklet en national model til monitorering af anvendelsen af tvang, hvor målsætningen om reduktion i anvendelsen af tvang er operationaliseret ved monitorering af 15 indikatorer (se bilag 1). Hvert halve år offentliggøres data for udviklingen i de 15 indikatorer, og Sundhedsstyrelsen kommenterer på udviklingen det seneste år. Derudover indgår Sundhedsstyrelsens vurdering af udviklingen i anvendelsen af tvang i psykiatrien i forhold til at nå målsætningerne i 2020.

De bagvedliggende data for den samlede monitorering kan downloades på Sundhedsdatastyrelsens hjemmeside.

På baggrund af resultaterne i denne opgørelse for perioden 1. januar-31. december 2020 vil Sundhedsstyrelsen bede alle fem regioner om at redegøre for udviklingen, samt hvilke indsatser og ledelsesmæssige tiltag regionerne vil gøre for at sikre en fortsat nedbringelse af tvang. Idet dette er den sidste rapport for partnerskabsperioden, vil regionernes redegørelser ligeledes indeholde overvejelser omkring læring og igangsatte initiativer for hele perioden. Disse redegørelser drøftes på det førstkommende møde i Task Force for Psykiatri.

Som nævnt skal der fremadrettet fastsættes nye mål for nedbringelse af tvang. I forlængelse af dette vil der ligeledes blive udviklet en ny national monitoreringsmodel, som operationaliserer målsætningerne. En kommende ny model vil bl.a. vil trække på de erfaringer, der er gjort med monitorering af tvang i denne partnerskabsperiode.

2. Sundhedsstyrelsens vurdering af resultater

2.1. Overordnet vurdering

Som nævnt i baggrundsafsnittet indgik Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse i 2014 en aftale med Danske Regioner om at halvere anvendelsen af bæltefikseringer samt reducere den samlede anvendelse af tvang i psykiatrien inden udgangen af 2020. Hver region indgik endvidere en konkret og forpligtende regional partnerskabsaftale om at nedbringe anvendelsen af tvang. I forbindelse med partnerskabsaftalen blev der iværksat en national monitorering af tvang, og Sundhedsstyrelsen har kommenteret på udviklingen hvert halve år igennem partnerskabsperioden. Denne årsrapport er således den sidste inden for partnerskabsperioden, som nu er udløbet med udgangen af 2020. Rapporten vil desuden give et overordnet billede af den samlede udvikling nationalt og i regionerne i hele partnerskabsperioden samt om målene i partnerskabsaftalerne er nået. Sundhedsstyrelsens vurdering vil derfor fokusere på udviklingen i anvendelsen af tvang siden baseline (2011-2013), samt om de fastsatte mål er nået, og hvor det er særligt relevant forholde sig til udviklingen det seneste år.

Den samlede brug af tvang i Danmark er steget under partnerskabsperioden. Det betyder, at der i dag er både flere voksne og flere børn der udsættes for tvang, end da monitoreringen startede. Der har været et særligt fokus på at nedbringe én form for tvang, nemlig brugen af bæltefikseringer. Det er lykkedes at nedbringe antallet af personer, der bæltefikseres, betydeligt, men målsætningen om halvering af andelen, der bæltefikseres ud af antal indlagte, er ikke nået. Samtidig er det bekymrende, at andre former for tvang, som anvendes i stedet for bæltefikseringer, dvs. akut beroligende og fastholdelse, er steget. Det er således ikke lykkedes at nå målsætningen om at nedbringe den samlede brug af tvang samtidig med, at brugen af andre tvangsforanstaltninger ikke stiger.

Regionerne har siden 2014 arbejdet vedvarende og målrettet med nedbringelse af tvang, og der er igangsat mange initiativer samt ydet en stor indsats på afdelingerne for at forebygge og nedbringe tvang i psykiatrien. Til trods for dette store arbejde og regionernes skærpede fokus på området er det ikke lykkedes at nedbringe anvendelsen af tvang i Danmark. Der er samlet set tale om en bekymrende udvikling, da flere og for mange mennesker fortsat udsættes for tvang. Det må altså konstateres, at der fremadrettet er et stort behov for et intensiveret fokus på at nedbringe anvendelsen af tvang herunder tværsæktorielt, og at der skal lægges endnu større kræfter i at vende udviklingen, hvis det skal lykkes.

Alle regioner har i partnerskabsperioden nedbragt anvendelsen af bæltefikseringer (2011-2013). Der har således været et fald i både andelen af personer, der bæltefikseres, antal personer, der bæltefikseres ud af antal indlagte, det totale antal bæltefikseringer

samt antal bæltefikseringer over 48 timer. På trods af det generelle fald i anvendelsen af bæltefikseringer er der ingen regioner, der har nået målsætningen om halvering i andelen af personer, der bæltefikseres ud af antal indlagte. I alt 759 færre personer der blev bæltefikseret i 2020 sammenlignet med baseline, hvilket indikerer, at et vedvarende fokus på brugen af tvang kan understøtte en udvikling i praksis. Faldet i anvendelsen af bæltefikseringer skal dog sammenholdes med en stigning i anvendelsen af fastholdelser og akut beroligende medicin i alle regioner siden baseline. Der var en stigning på 283 personer, der fik akut beroligende medicin i 2020 sammenlignet med baseline, og der blev givet akut beroligende medicin 2.906 flere gange. Der var en stigning i fastholdelser på 151 personer og 1.603 flere gange. Det er en meget bekymrende udvikling, som til dels kan skyldes, at der har været et for stærkt fokus på at opfylde målsætningen om nedbringelse af bæltefikseringer.

Antallet og andelen af personer, der bliver tvangsindlagt, tvangstilbageholdt og tvangsmedicineret er fortsat stigende i forhold til baseline. Det er Sundhedsstyrelsens vurdering, at der vil være behov for et forstærket fokus på, hvordan disse former for tvang kan undgås. Dette vil kræve et stærkt samarbejde om indsatsen i kommuner, i det primære sundhedsvæsen og på sygehuse.

Antallet og andelen af børn og unge under 18 år, der berøres af tvang, er samlet set faldet siden 2015, hvilket er positivt. Der er dog behov for, at dette bringes betydeligt længere ned, da tvangsanvendelse over for børn og unge bør være på et absolut minimum.

Udviklingen i den samlede brug af tvang i de fem regioner har været varierende i løbet af partnerskabsperioden, men i alle regioner har flere mennesker været udsat for tvang i 2020 end ved baseline. Ingen regioner har således nået målet om en reduktion af den samlede tvangsanvendelse, fraset Region Midtjylland og Region Syddanmark, der har et mindre fald i andel personer berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger i forhold til antal indlagte. Heller ingen regioner har nået målet om halvering af andelen af bæltefikserede ud af antal indlagte. Her er Region Hovedstaden og Region Sjælland tættest på at nå målsætningen og Region Nordjylland er længst fra.

I Region Nordjylland, Region Sjælland og Region Syddanmark er der desuden sket en markant stigning i det samlede antal mennesker berørt af tvang på knap 100 personer siden baseline.

2.2. Eksisterende viden om forebyggelse og nedbringelse af tvang

Der er solid viden om, hvad der kan forebygge og nedbringe anvendelsen af tvang under indlæggelse. Derfor er det endnu mere utilfredsstillende, at der ikke er sket et fald, og det tyder på, at implementeringsopgaven er ganske vanskelig og kræver en endnu mere intensiv og fokuseret indsats. Ledelsesinvolvering er den vigtigste af de seks kernestrategier, som er blevet benyttet i flere lande til at opnå positive resultater i forhold til at nedbringe anvendelsen af tvang. Ledelsesinvolvering anses også som en forudsætning for,

at de andre strategier har effekt. Desuden indgår kompetenceudvikling, brugerinddragelse, anvendelse af forskellige forebyggelsesværktøjer og debriefingteknikker samt anvendelse af data til en datadrevet praksis som strategier og værktøjer, ledelsen kan anvende for at nedbringe tvang. Nedbringelsen af tvang handler om en langsigtet kulturændring i psykiatrien, som kun kan ske ved vedvarende og konsekvent at fastholde fokus på tvangsnedbringelse.

Satspuljeprojektet "Forsøg med bæltefri afsnit i psykiatrien" viste ligeledes, at anvendelsen af bæltefikseringer næsten helt kan undgås – også uden stigning i anvendelsen af øvrige tvangsformer. Resultaterne skyldes, ud over fokus på de seks kernestrategier, også tværfaglig, tilstrækkelig og øget normering. Derudover viser resultaterne fra satspuljeprojektet, at de organisatoriske og kultur-mæssige forandringer er mere betydningsfulde i forhold til at nedbringe tvang, end hvilke konkrete redskaber personalet benytter.

I lyset af at der også ses en stigning i antallet af tvangsindlæggelser og tvangstilbageholdelser vurderer Sundhedsstyrelsen, at der bør være skærpet fokus på at løse de eksisterende udfordringer ift. At forebygge tvangsindlæggelser i både voksen- samt børne- og ungdomspsykiatrien. Det er afgørende at få mere viden om forløbet forud for indlæggelse, herunder bl.a. det tværsektorielle samarbejde og et evt. forløb på botilbud.

I starten af 2021 har Sundhedsstyrelsen, bl.a. for at styrke indsatsen i forhold til forebyggelse af tvangsindlæggelser og nedbringelse af tvang i den regionale psykiatri, med rådgivning fra en faglig arbejdsgruppe udarbejdet *Anbefalinger for nedbringelse af tvang for mennesker med psykiske lidelser*. Anbefalingerne tager afsæt i eksisterende forskning, viden og gode erfaringer med at forebygge og nedbringe tvang samt peger på, hvor der kan ske forbedringer i forhold til eksempelvis det tværsektorielle samarbejde, og hvordan kommuner (herunder botilbud) og almen praksis kan spille en rolle i at forebygge tvangsindlæggelser. Anbefalingerne tager udgangspunkt i de nævnte seks kernestrategier.

Derudover har Sundhedsstyrelsen i august 2020 revideret de to vejledninger, der knytter sig til psykiatriloven, henholdsvis *Vejledning om anvendelse af tvang mv. i psykiatrien* og *Vejledning om registrering af tvang mv. i psykiatrien*. Revisionen har primært omhandlet præciseringer i forhold til anvendelse og registrering af de enkelte tvangsforanstaltninger. Bl.a. er anvendelse af fastholdelse blevet præciseret, og den maksimale varighed for en fastholdelse er beskrevet. Der er derudover sat yderligere fokus på forhåndstillkendegivelser og eftersamtaler. Ændringer i vejledningerne ift. Anvendelse og registrering af tvang kan fremadrettet have indflydelse på det registrerede omfang af tvangsforanstaltninger. Herunder skal det bemærkes, at fremadrettet skal alle bæltefikseringer, som foretages i forbindelse med tvangsbehandlinger, indberettes. Sundhedsstyrelsen er derfor opmærksom på, at der kan ske en stigning af indberettede tvangsfikseringer, herunder særligt korte bæltefikseringer.

Samlet set skal Sundhedsstyrelsens reviderede vejledninger og *Anbefalinger for nedbringelse af tvang for mennesker med psykiske lidelser* bidrage til at sætte rammerne for og understøtte arbejdet med at forebygge og nedbringe tvang.

I regi af Task Force har der ligeledes været fokus på eksisterende udfordringer med at forebygge og nedbringe tvang, og særskilte temaer er løbende blevet drøftet, herunder anvendelsen af akut beroligende medicin med tvang, forskellige patientgrupper med særlige udfordringer, tvang på somatisk afdeling mv. Sundhedsdatastyrelsen har også leveret temaanalyser om udvalgte områder, som Task Force har drøftet ift. De regionale erfaringer, bl.a. en temaanalyse om karakteristika ved anvendelse af fastholdelser samt anvendelsen af akut beroligende medicin. Temaanalyserne har bidraget til, at regionerne har kunnet drøfte udfordringer med hinanden og dele viden.

2.3. Tvangsanvendelse over for børn og unge

Sundhedsstyrelsen har i tidligere monitoreringsrapporter udtrykt bekymring i forhold til, at anvendelsen af tvang over for børn og unge ikke var nedbragt. Denne monitorering for 2020 viser, at der nationalt er sket en stigning siden baseline i antallet af børn og unge berørt af tvang, mens der er sket et mindre fald i andelen af børn og unge berørt af tvang. Sundhedsstyrelsen er i den forbindelse opmærksom på, at der er usikkerhed vedrørende data for børn og unge på grund af ændringer i registreringspraksis fra 1. juni 2015¹ og vil derfor i rapporten kommentere udviklingen siden 2015. Hvis man blot betragter udviklingen siden 2015, er der sket en stigning i tvangsindlæggelser, hvilket peger på, at der fortsat er en udfordring i forhold til at forebygge tvangsindlæggelser af børn og unge. Der er dog siden 2015 sket et fald i det samlede antal og andelen af børn og unge berørt af tvang. Der vil også fremadrettet være behov for et stærkt fokus på, at endnu færre børn og unge bliver berørt af tvang.

2.4 Læring fra partnerskabsperioden og Sundhedsstyrelsens fremadrettede fokus

Det er utilfredsstillende, at det i løbet af partnerskabsperioden ikke er lykkedes at nå målene og nedbringe den samlede brug af tvang i Danmark. Det er centralt, at tvang nedbringes til et absolut minimum, hvilket ikke er sket. Det tyder på, at der fortsat er en stor udfordring i behandlingen af mennesker med psykiske lidelser, som ikke er løst. Anvendelsen af tvang er et udtryk for, at der er vanskeligheder med at sikre en behandling af høj kvalitet i den ambulante regionale psykiatri og under indlæggelse ift. At forebygge situationer, hvor det bliver nødvendigt at udøve tvang. Der kan ligeledes være udfordringer i det tværsektorielle samarbejde samt i både kommunalt og regionalt regi ift. At sikre en tidlig og forbyggende indsats både før, under og efter eventuel kontakt med den regionale psykiatri.

I Sundhedsstyrelsens dialog med regionerne og kommunerne i løbet af partnerskabsperioden om nedbringelsen af tvang er det bl.a. blevet tydeligt, at der på tværs af regionerne er sygehusafdelinger, hvor det er lykkedes at nedbringe tvang, og samtidig også afdelin-

¹ Data før 1. juni 2015 ikke inkluderer tilfælde af tvangslignende foranstaltninger med forældresamtykke (magtanvendelse). Sådanne foranstaltninger iværksat mod den mindreåriges vilje, men med informeret samtykke fra forældremyndighedens indehaver, er i den nye psykiatrilov fra 2015 lovpligtige at registrere, mens dette ikke var tilfældet i den tidligere psykiatrilov. Disse registreres nu som magtanvendelse.

ger, hvor indsatsen ikke har haft den ønskede effekt, eller hvor der ikke har været implementeret de rette indsatser. Den erfaring er væsentlig at bygge videre på i det fremtidige arbejde. Ligeledes har regionerne i løbet af perioden fået øget indsigt i, hvilke patienter eller patientgrupper der ofte udsættes for tvang. Her er regionerne blevet opmærksomme på, at der i nogle tilfælde kan være enkelte patienter, der udsættes for mange tvangsforanstaltninger, og at patienter med bestemte problemstillinger eller sygdomme (eksempelvis selvskade) oftere udsættes for tvang. Drøftelserne har generelt bekræftet, at et vedvarende og langsigtet ledelsesfokus på og prioritering af nedbringelse af tvang – både på politisk, direktions- og afdelingsniveau – som led i en kulturændring, er det vigtigste greb for at nedbringe brugen af tvangsforanstaltninger. Ligeledes er det vigtigt at fremhæve, at systematisk dataindsamling, analyser af data og opsætning af mål er særdeles vigtige for at kunne nedbringe anvendelsen af tvangsforanstaltninger. Således er implementering af den evidensbaserede viden fra de seks kernestrategier nævnt ovenfor væsentlig i forhold til at forebygge og nedbringe tvang.

Sundhedsstyrelsen vil fremadrettet fortsat i samarbejde med regionerne arbejde for, at den eksisterende og evidensbaserede viden og strategier om tvangsnedbringelse implementeres i praksis, og at øget viden om god praksis tilvejebringes, samt at gode erfaringer med nedbringelse af tvang i enkelte regioner fastholdes og deles med andre regioner med henblik på kontinuerlig læring.

Siden partnerskabsaftalens etablering er der sket et betydeligt fald i anvendelsen af bæltefikseringer samt i brugen af remme, mens særligt anvendelsen af akut beroligende medicin og fastholdelser er steget. Dette kan tyde på, at det stærke fokus i regionerne på at nedbringe bæltefikseringer har medført en stigning i anvendelsen af andre former for tvang, idet der eksempelvis vil registreres flere fastholdelser i stedet for bæltefikseringer. Fokus på nedbringelse af bæltefikseringer kan dog ikke alene forklare stigningen i brug af andre tvangsforanstaltninger. Det er således væsentligt fremadrettet at have fokus på nedbringelse af alle former for tvang. Derudover vil Sundhedsstyrelsen have særligt fokus på substitutionseffekt i brugen af akut beroligende medicin og fastholdelser samt på udviklingen i tvangsanvendelse over for børn og unge.

Stigningen i tvangsindlæggelser peger som tidligere nævnt på, at der fortsat er store udfordringer i forhold til patientens forløb forud for og i forbindelse med indlæggelse. Derfor vil Sundhedsstyrelsen have et forstærket fokus på tværsektorielt samarbejde, og hvordan kommuner og almen praksis kan spille en rolle i at forebygge tvangsindlæggelser.

Det er vigtigt, at der også efter partnerskabsaftalens udløb er et nationalt fokus på forebyggelse og nedbringelse af tvang i psykiatrien for at sikre, at færre mennesker udsættes for tvang i Danmark. Forebyggelse og nedbringelse af tvang er helt centralt i arbejdet for at sikre en behandling af høj kvalitet i psykiatrien, og der er generelt behov for et bredere, tværsektorielt fokus på tvangsanvendelsen. Nu efter partnerskabsaftalens udløb skal der politisk fastsættes nye målsætninger for nedbringelse af tvang, og i forlængelse af dette skal der udarbejdes en ny monitoreringsmodel. Der vil også være et særskilt fokus på nye målsætninger i den kommende 10-årsplan for mental sundhed og psykiatri.

Sundhedsstyrelsen mener, det er væsentligt, at tvang i psykiatrien også fremover monitoreres nationalt. I en fremtidig monitoreringsmodel bør der være fokus på det absolutte antal af mennesker, der samlet set udsættes for tvang, samt fokus på forløbet både før, under og efter indlæggelse. Derudover bør en kommende model for monitorering undgå at fokusere på én enkelt form for tvang for at undgå en substitutionseffekt. Rigsrevisionen har også i deres beretning, offentliggjort i februar 2021 vedrørende tvang i psykiatrien, peget på behov for en mere fokuseret indsats med færre indikatorer med mere videndeling på tværs af regionerne.² Opmærksomhedspunkterne fra Rigsrevisionens beretning vil også indgå i det videre nationale arbejde med nedbringelsen af tvang.

I perioden frem mod nye målsætninger og en kommende ny monitoreringsmodel vil den nuværende monitoreringsmodel videreføres. Der vil blive foretaget mindre justeringer for at imødekomme udfordringer med den nuværende model, som er drøftet med regionerne i regi af Task Force for Psykiatriområdet.

² Rigsrevisionens beretning "Indsats for at nedbringe brug af tvang i psykiatrien" <https://rigsrevisionen.dk/Media/6/2/SR1120.pdf>

3. Sammenfatning af resultater

3.1. Datagrundlag

Regionerne er i starten af 2019 overgået til indberetning til det nye Landspatientregister, LPR3, og denne rapport er baseret på data fra LPR2, LPR3 samt Register over Tvang i Psykiatrien (TiP). Det skal her bemærkes, at grundet overgangen LPR3 er det ikke længere muligt at opgøre antallet af indlagte ud fra patienttypen (stationære patienter). I opgørelserne over antal indlagte fra Sundhedsdatastyrelsen er en psykiatrisk indlæggelse ved den nye opgørelsesmetode defineret ved, at et sygehusophold indeholder minimum 12 timers sammenhængende ophold på en eller flere psykiatriske afdelinger. Antallet af indlagte er genberegnet tilbage fra 2011 og frem til 2020 med den nye opgørelsesmetode. Antallet af indlagte kan ses i tabel 3.

Den nye opgørelsesmetode medfører, at der hen over partnerskabsperioden er lidt færre patienter i opgørelsen over antal indlagte i forhold til den gamle metode. Dette medfører ligeledes, at de indikatorer i monitoreringen, der vedrører andele af patienter ud af antal indlagte, vil være lidt højere. Dette er Sundhedsstyrelsen opmærksom på i kommenteringen af data.

3.2. Nationale resultater

De to indikatorer i partnerskabsaftalen, som har tilknyttet en målsætning om halvering er:

- andelen af personer der bæltefikseres af antal indlagte
- totale antal bæltefikseringer over 48 timer

Denne monitorering viser, at det nationalt ikke er lykkedes at nå målsætningen om halvering af andelen af personer, der bæltefikseres af antal indlagte, eller halvering af det totale antal bæltefikseringer over 48 timer. Der er sket en reduktion ift. alle indikatorer vedr. bæltefikseringer og remme siden baseline, herunder det samlede antal personer, der bæltefikseres. Dog er der sket en stigning ift. alle indikatorer vedr. bæltefikseringer siden 2019.

Samlet set er det ikke lykkedes at nå målsætningen om en reduktion i den samlede anvendelse af tvang siden baseline. Der er flere personer, der udsættes for en eller flere tvangsforanstaltninger, end ved baseline. Der er også nationalt sket en stigning siden baseline i anvendelsen af akut beroligende medicin, fastholdelser, tvangsmedicinering og tvangsindlæggelser af både børn og unge samt voksne. Det samme gælder tvangstilbageholdelser blandt voksne.

I alle regioner er der således sket en stigning siden baseline i antallet og andelen af personer, der får akut beroligende medicin med tvang eller som fastholdes, samt en stigning i andelen af personer ud af antal indlagte. Ligeledes er der i samtlige regioner en stigning i antal og andel personer, der tvangsmedicineres, siden baseline. Det samme gælder antal tvangsindlæggelser blandt voksne, som er steget siden baseline i alle regioner fraset Region Hovedstaden. Antallet af tvangstilbageholdelser blandt voksne er steget i alle regioner fraset Region Midtjylland, mens der i Region Midtjylland og i Region Sjælland er sket et fald i andelen af voksne, der tvangstilbageholdes.

Børn og unge

Overordnet viser data, at der er flere børn og unge, der samlet set bliver berørt af én eller flere tvangsforanstaltninger end ved baseline. Dog er der sket et fald i både antallet og andelen af børn og unge berørt af tvang siden 2015.

3.3. Regionale resultater

De fem regioner har haft forskellige udgangspunkter i forhold til anvendelsen af tvang. Ved indgåelse af partnerskabsaftalen var andelen af patienter, der blev bæltefikserede ud af antal indlagte patienter, lavest i Region Sjælland og Region Hovedstaden og højest i Region Syddanmark og Region Midtjylland. Regionerne er også forskellige, hvad angår eksempelvis befolkningens størrelse og patientsammensætning samt organisering. Der er derfor etableret individuelle regionale baselines for hver af indikatorerne i monitoreringsmodellen, og resultaterne skal ses og vurderes i det lys.

De væsentligste regionale resultater for de enkelte indikatorer er sammenfattet i det følgende.

Region Hovedstaden

Det samlede antal og andelen af voksne berørt af en eller flere former for tvang er steget siden baseline og siden 2019.

Regionen har ikke nået målsætningen ift. halvering af andelen af personer, der bæltefikseres, eller antal bæltefikseringer over 48 timer. Der er dog sket et fald på alle de indikatorer, der omhandler bæltefikseringer siden baseline fraset summen af bæltefikseringstimer. Siden 2019 er der sket en stigning på alle indikatorerne vedrørende bæltefikseringer fraset de helt kort bæltefikseringer på 0-2 timer.

Samtidig er der sket en stigning siden baseline i anvendelsen af akut beroligende medicin med tvang samt fastholdelser.

Der ses ligeledes en stigning i anvendelsen af tvangsmedicinering siden baseline. Der er sket et mindre fald siden baseline i antal tvangsindlæggelser blandt voksne, mens andelen af tvangsindlæggelser samt anvendelsen af tvangstilbageholdelser er steget.

Antallet og andelen af børn og unge berørt af tvang er faldet siden 2015. Anvendelsen af tvangsindlæggelser er stort set uændret siden 2015 mens anvendelsen af tvangstilbageholdelser er faldet.

Region Midtjylland

Det samlede antal voksne berørt af tvang er steget siden baseline og siden 2019, mens der er sket et mindre fald i andelen af voksne berørt af tvang siden baseline.

Regionen har ikke nået målsætningen om halvering af andelen af personer, der bæltefikseres, men det er lykkedes at nå målet om halvering af antal bæltefikseringer over 48 timer. Der er sket et fald i anvendelsen af bæltefikseringer siden baseline fraset de korte bæltefikseringer på 0-2 timer. Dog er der sket en stigning på alle indikatorer vedrørende bæltefikseringer det seneste år.

Der er sket en stigning i anvendelsen af akut beroligende medicin med tvang og fastholdelser siden baseline.

Antallet og andelen af personer, der tvangsmedicineres, er steget siden baseline. Antallet og andelen af voksne, som tvangsindlægges, er også steget siden baseline. Dog er antallet og andelen af voksne, der tvangstilbageholdes, faldet siden baseline.

Der er sket et fald den samlede anvendelse af tvang blandt børn og unge siden 2015, herunder et fald i tvangstilbageholdelser. Antallet af tvangsindlæggelser blandt børn og unge er steget siden 2015.

Region Nordjylland

I Region Nordjylland er den samlede anvendelse af tvang over for voksne steget siden baseline og siden 2019.

Målsætningen om halvering af andelen af personer, der bæltefikseres, er ikke nået. Målet om halvering i antal bæltefikseringer over 48 timer er heller ikke nået, men antallet er tæt på målet. Det totale antal bæltefikseringer over 48 timer er dog næsten halveret. Der er overordnet sket et fald i anvendelsen af bæltefikseringer siden baseline.

Anvendelsen af akut beroligende medicin med tvang og fastholdelser er steget siden baseline. Særligt er der siden baseline sket en stigning i antal gange, der fastholdes.

Antallet og andelen af personer, der tvangsmedicineres, er steget lidt siden baseline. Ligeledes er antallet af tvangstilbageholdelser og tvangsindlæggelser blandt voksne steget siden baseline.

Der er sket en lille stigning siden 2015 i antallet af børn og unge berørt af tvang, mens andelen er faldet. Anvendelsen af tvangstilbageholdelser og tvangsindlæggelser er faldet siden baseline.

Region Sjælland

I Region Sjælland er antallet og andelen af voksne berørt af tvang steget siden baseline, men faldet siden 2019.

Det er ikke lykkedes at nå målsætningen om halvering af andelen af personer, der bæltefikseres, eller antal bæltefikseringer over 48 timer. Der er dog sket et fald i alle de indikatorer, der omhandler bæltefikseringer, siden baseline, særligt i forhold til antal personer, der bæltefikseres og det totale antal bæltefikseringer. Der er sket en stigning på flere indikatorer vedrørende bæltefikseringer siden 2019.

Der er sket næsten en tredobling siden baseline i det totale antal gange, der gives akut beroligende medicin med tvang, og der er sket næsten en fordobling i det totale antal gange, der fastholdes. Antallet og andelen af personer, der har fået akut beroligende medicin, er ligeledes steget siden baseline. Det samme gælder antallet og andelen af personer, der fastholdes.

Der ses en stigning i anvendelsen af tvangsmedicinering, tvangslæggelser og tvangstilbageholdelser blandt voksne siden baseline. Andelen af tvangstilbageholdelser er dog faldet siden baseline.

Den samlede anvendelse af tvang over for børn og unge er faldet lidt siden 2015. Antallet og andelen af børn og unge, der tvangslægges, er steget siden 2015, mens anvendelsen af tvangstilbageholdelser er stort set uændret.

Region Syddanmark

Det samlede antal voksne berørt af tvang er steget siden baseline, men faldet siden 2019. Der er sket et lille fald i andelen af voksne berørt af tvang siden baseline, men en stigning siden 2019.

Regionen har ikke nået målsætningen om halvering af andelen af personer, der bæltefikseres, mens det er lykkedes at nå målet om halvering af antal bæltefikseringer over 48 timer. Der er sket et fald på alle indikatorer, der omhandler bæltefikseringer, siden baseline, fraset en stigning i bæltefikseringer på 2-8 timer. Der er dog sket en stigning på flere indikatorer vedrørende bæltefikseringer siden 2019.

Der er sket en stigning siden baseline i anvendelsen af akut beroligende medicin med tvang samt en mindre stigning i anvendelsen af fastholdelser.

Anvendelsen af tvangsmedicinering samt tvangslæggelser og tvangstilbageholdelser blandt voksne er ligeledes steget siden baseline.

Antallet og andelen af børn, der tvangslægges er steget siden 2015, og der er sket en lille stigning i antallet af børn der tvangstilbageholdes. Andelen af børn, der tvangstilbageholdes er faldet lidt siden 2015.

4. Udviklingen i andel der bæltefikseres og antal bæltefikseringer over 48 timer

4.1. Indikatorer med målsætning om halvering i 2020

I dette kapitel beskrives udviklingen i følgende to indikatorer, hvortil der i partnerskabsaftalen er tilknyttet en målsætning om halvering frem mod udgangen af 2020.

Boks 1. Indikatorer – mål om halvering af anvendelsen af bæltefikseringer

Følgende to indikatorer indgår i målsætningen om at halvere brugen af bæltefikseringer frem mod udgangen af 2020:

- Andelen af indlagte patienter, der bæltefikseres
- Totale antal bæltefikseringer over 48 timer

Herefter gennemgås udviklingen i anvendelsen af akut beroligende medicin med tvang, fastholdelse og personlig skærmning, da disse indikatorer har relation til anvendelsen af bæltefiksering.

I gennemgangen af indikatorerne præsenteres udviklingen på nationalt og regionalt niveau. Det skal hertil bemærkes, at de nationale tal kan dække over store regionale variationer, hvorfor det præcise billede findes i de regionale gennemgange.

Eftersom partnerskabsperioden nu er udløbet, vil Sundhedsstyrelsen som tidligere nævnt i denne rapport primært fokusere på udviklingen siden baseline samt om de fastsatte mål er nået. Hvor det er relevant, vil der også blive kommenteret på udviklingen siden 2019.

4.2. Andelen af personer, der bæltefikseres ud af antal indlagte

I tabel 1 ses, at andelen af personer, der har været bæltefikseret ud af antal indlagte, nationalt ligger under baseline. Målsætningen om halvering i 2020 er dog ikke nået.

Til sammenligning fremgår det af tabel 9 på side 29, at antallet af personer, der bæltefikseres, også er faldet siden baseline. Det samme gælder for det totale antal påbegyndte bæltefikseringer.

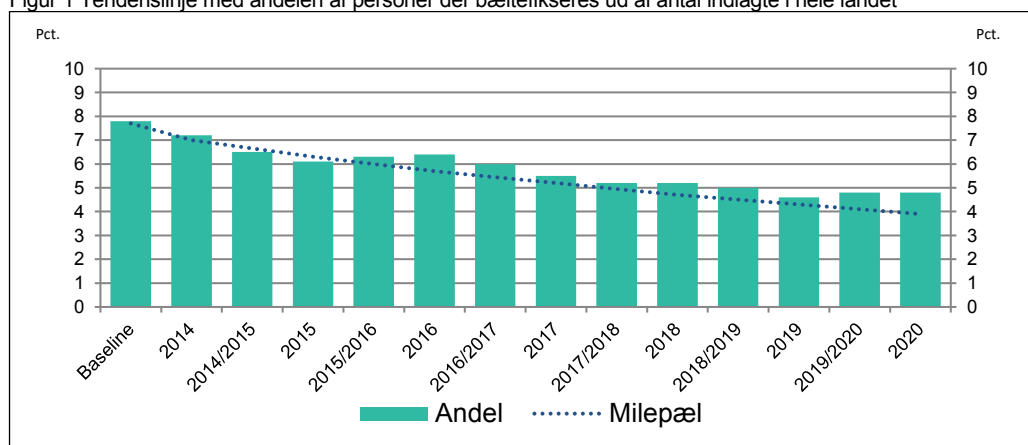
Tabel 1. Andelen af personer, der bæltefikseres ud af antal indlagte i hele landet

INDIKATOR	Base-line	Monitorering								Udvikling		Mile-pæl
	2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020	2020	
1.01 Andelen af personer der bæltefikseres ud af antal indlagte (Andel i pct.)	7,8	7,2	6,1	6,4	5,5	5,2	4,6	4,8	-3,0	0,2	3,9	

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021 og Landspatientregisteret, årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Figur 1 viser udviklingen i andelen af personer, der bæltefikseres ud af antal indlagte i forhold til tendenslinjen. Heraf fremgår det, at udviklingen har tidligere fulgt den rette tendens, men at der er sket en stigning siden 2019.

Figur 1 Tendenslinje med andelen af personer der bæltefikseres ud af antal indlagte i hele landet

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021 og Landspatientregisteret årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Tabel 2 viser udviklingen på regionalt niveau i andelen af personer, der bæltefikseres³. Alle regioner har siden baseline opnået et fald i andelen af personer, der bæltefikseres. I Region Hovedstaden, Region Midtjylland og Region Syddanmark er der sket en stigning siden 2019. Ingen regioner har nået målet om halvering.

³ Sundhedsstyrelsen er opmærksom på, at der i forhold til indberetning af bæltefiksering i somatikken kan være forskelle i registreringspraksis mellem regionerne.

Tabel 2. Andelen af personer, der bæltefikseres ud af antal indlagte fordelt på regioner

INDI-KA-TOR	RE-GION	Base-line	Monitorering							Udvikling		Mile-pæl
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base line til 2020	2019 til 2020	2020
1.01 Andelen af personer der bæltefikseres af antal indlagte (<i>Andel i pct.</i>)	Region Hovedstaden	7,1	6,3	5,0	5,2	4,1	3,8	3,6	4,0	-3,1	0,4	3,5
	Region Midtjylland	9,7	8,3	8,2	9,4	9,1	7,1	5,4	6,2	-3,5	0,8	4,9
	Region Nordjylland	7,8	6,9	6,2	6,6	6,9	6,3	7,7	5,9	-1,9	-1,8	3,9
	Region Sjælland	6,9	6,9	6,0	6,0	5,3	5,4	4,2	3,6	-3,3	-0,6	3,4
	Region Syd-dan-mark	8,3	7,9	6,4	6,3	4,8	5,4	4,8	5,2	-3,1	0,4	4,1

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021 og Landspatientregisteret årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

I vurderingen af resultaterne vedrørende andelen af personer, der bæltefikseres, bør regionernes indlæggelsestal tages i betragtning, jf. tabel 3. For eksempel kan en stigning i antallet af indlæggelser medføre et fald i andelen af bæltefikseringer per indlagte. De enkelte regioners indlæggelsestal har dog ligget relativt stabilt i monitoreringsperioden.

Tabel 3. Antal indlagte i perioden 2011-2020, hele landet og fordelt på regioner⁴

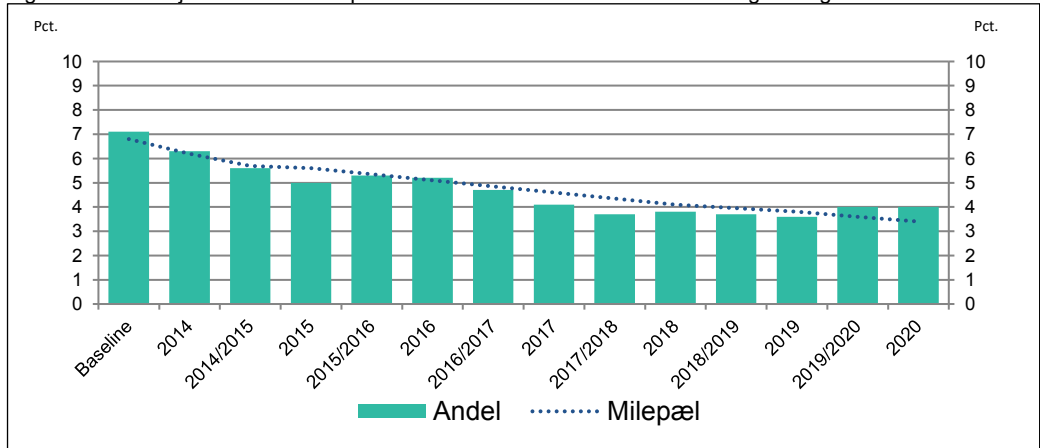
	RE- GION	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
		Hele året	Hele året	Hele året	Hele året	Hele året	Hele året	Hele året	Hele året	Hele året	Hele året
An- tal ind- lagte	Hele landet	25.376	26.159	26.448	26.646	26.194	25.854	26.028	26.563	27.241	26.672
	Region Hovedstaden	9.977	10.115	10.245	10.139	10.106	9.811	9.767	9.835	9.809	9.669
	Region Midtjylland	4.148	4.866	4.923	5.030	4.875	4.826	4.812	4.940	4.776	4.919
	Region Nordjylland	2.176	2.245	2.300	2.285	2.097	2.086	2.125	2.209	2.270	2.254
	Region Sjælland	3.604	3.532	3.699	3.648	3.578	3.575	3.763	3.828	4.115	4.054
	Region Syddanmark	5.857	5.776	5.692	5.966	6.002	6.054	6.072	6.285	6.927	6.440

Kilde: Landspatientregisteret årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

I figur 2-6 er den regionale udvikling i andelen af personer, der bæltefikseres, illustreret i forhold til tendenslinjen, som illustrerer hvorvidt regionen følger tendensen ift. at nå målsætningen om halvering for 2020. Det fremgår, at Region Hovedstaden, Region Midtjylland, Region Nordjylland og Region Syddanmark ligger over tendenslinjen, mens Region Sjælland ligger lige ved tendenslinjen.

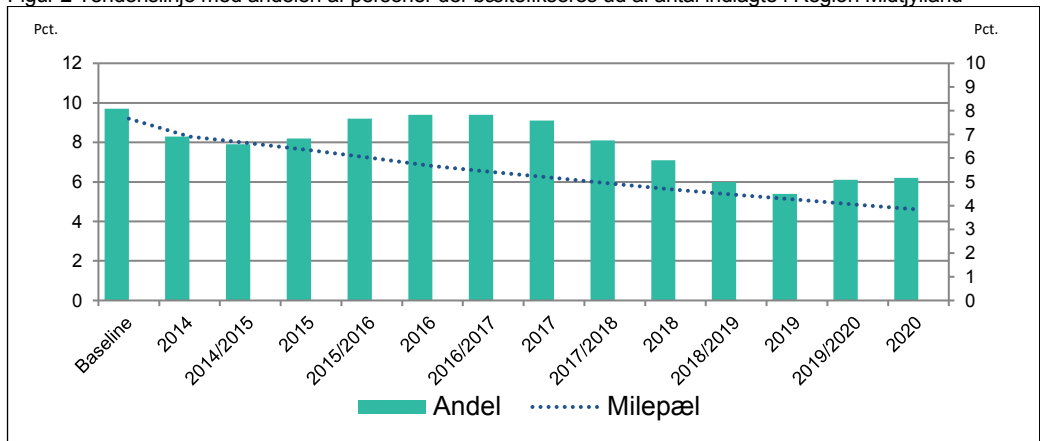
⁴ Opgørelsen af antal indlagte er baseret på antal unikke personer berørt af indlæggelse. Da en person kan være indlagt på hospitaler i mere end én region, tæller disse indlæggelser med i de regionale opgørelser, men kun én gang for hele landet.

Figur 1 Tendenslinje med andelen af personer der bæltefikseres ud af antal indlagte i Region Hovedstaden

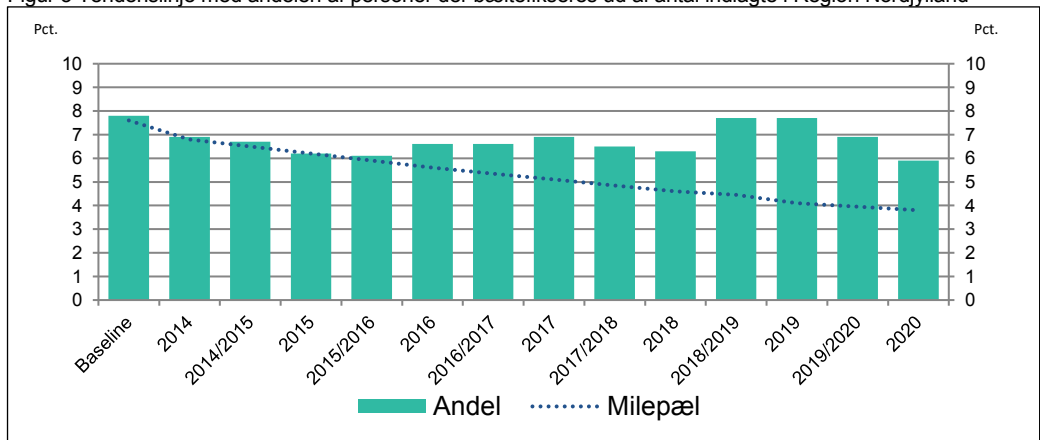
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021 og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Figur 2 Tendenslinje med andelen af personer der bæltefikseres ud af antal indlagte i Region Midtjylland

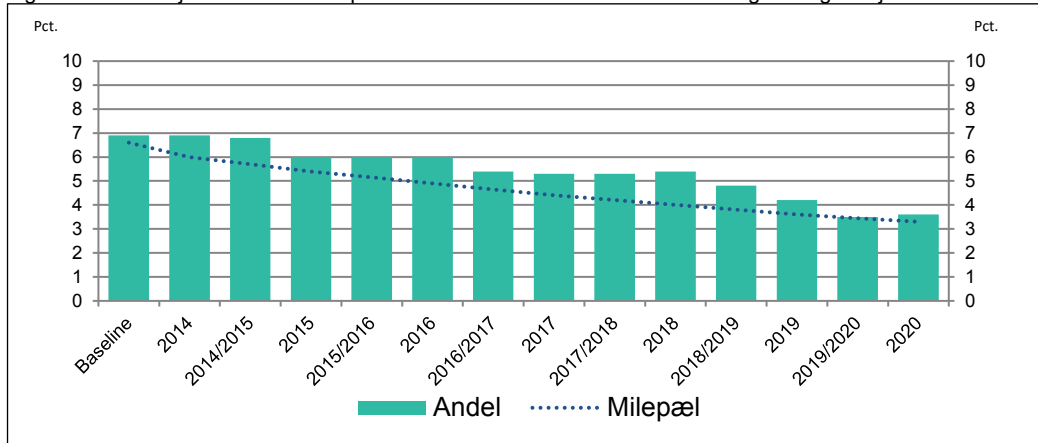
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021 og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Figur 3 Tendenslinje med andelen af personer der bæltefikseres ud af antal indlagte i Region Nordjylland

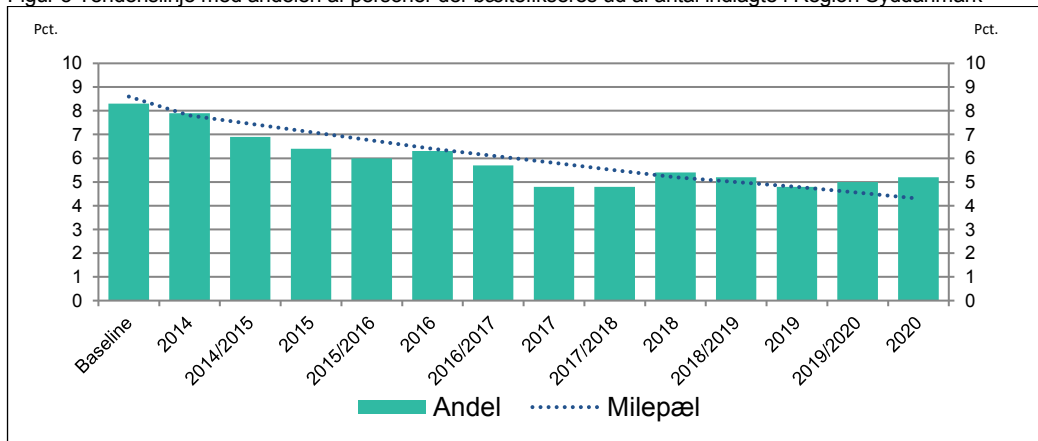
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021 og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Figur 4 Tendenslinje med andelen af personer der bæltefikses ud af antal indlagte i Region Sjælland

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021 og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

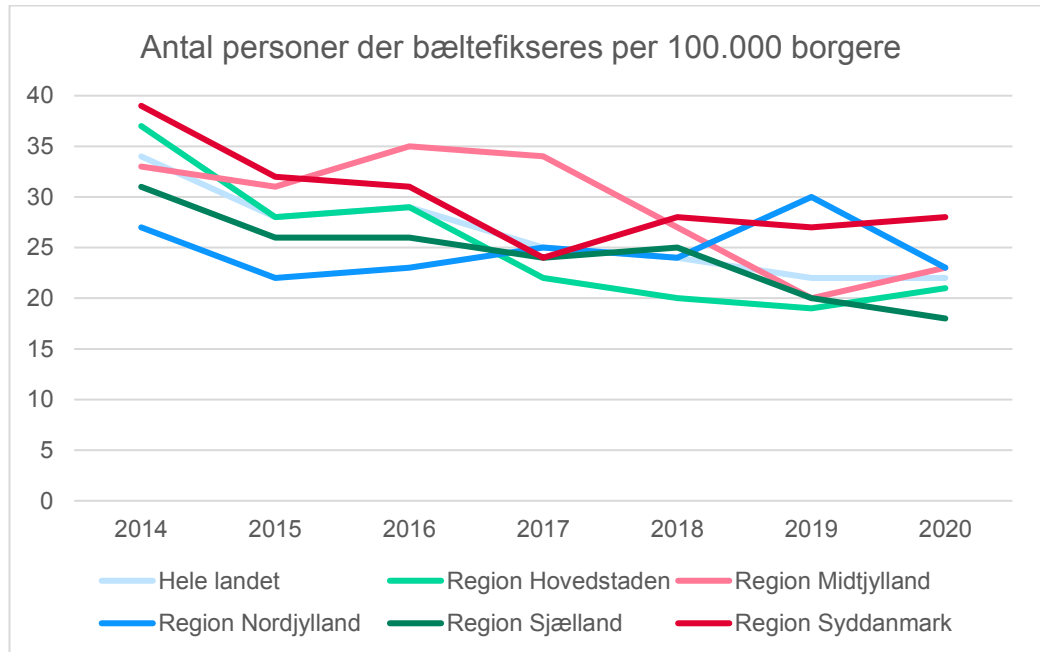
Figur 5 Tendenslinje med andelen af personer der bæltefikses ud af antal indlagte i Region Syddanmark

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021 og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Efter ønske fra Task Force for Psykiatri har Sundhedsstyrelsen suppleret kommenteringen med figur 7, der viser antal personer, der bæltefikses pr. 100.000 borgere

Figur 6. Antal personer, der bæltefikseres pr. 100.000 borgere

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien pr. 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Det fremgår af figur 7, at antallet af personer, der bæltefikseres per 100.000 borgere, på nationalt niveau er faldet fra 2014 til 2020. Dog er udviklingen stagneret det seneste år.

For samtlige regioner er antallet af personer, der bæltefikseres per 100.000 borgere, faldet fra 2014 til 2020. I Region Hovedstaden og Region Midtjylland er der sket en mindre stigning det seneste år. I Region Nordjylland har der været en stigning fra 2015-2019, men der er nu sket et fald det seneste år. I Region Sjælland var udviklingen stagneret i 2015-2018, og der er derefter sket et fald. I Region Syddanmark er udviklingen stagneret siden 2018.

4.3. Antal bæltefikseringer over 48 timer

Af tabel 4 fremgår det, at der på nationalt niveau er sket et fald siden baseline i antallet af bæltefikseringer over 48 timer. Målsætningen om halvering er dog ikke nået.

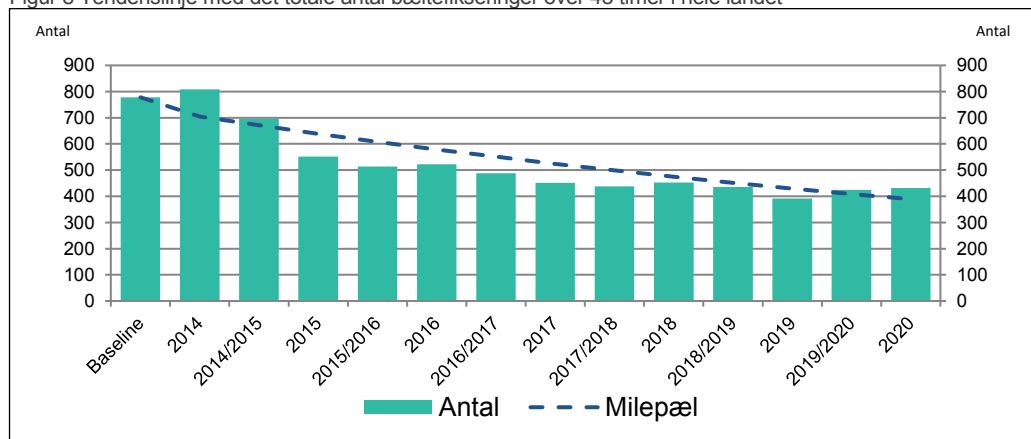
Tabel 4. Total antal bæltefikseringer over 48 timer i hele landet

INDIKATOR	Base-line	Monitorering								Udvikling		Mile-pæl
	2011 - 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base line til 2020	2019 til 2020	2020	
1.11 Total antal bæltefikseringer over 48 timer (Antal påbegyndt)	778	808	552	522	451	452	391	432	-346	41	389	

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Den nationale udvikling i det samlede antal bæltefikseringer over 48 timer er vist i figur 8 i forhold til tendenslinjen med en 10 pct. årlig reduktion.

Figur 8 Tendenslinje med det totale antal bæltefikseringer over 48 timer i hele landet

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

I tabel 5 ses den regionale udvikling i antal bæltefikseringer med en varighed over 48 timer. Alle regioner har haft en reduktion siden baseline i antallet af bæltefikseringer over 48 timer. Region Midtjylland og Region Syddanmark har nået målet om halvering, og Region Nordjylland har næsten nået målet. Siden 2019 er der i Region Hovedstaden og i Region Midtjylland sket en stigning i antallet af bæltefikseringer over 48 timer.

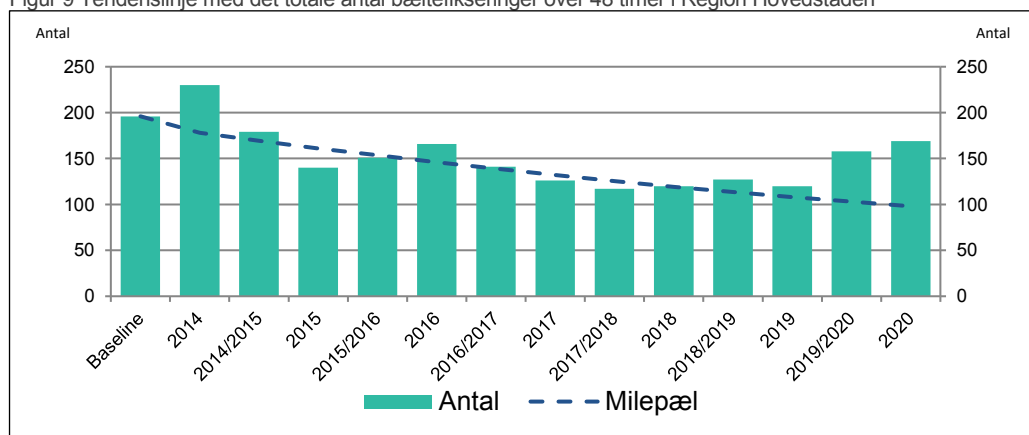
Table 5. Totalt antal bæltefikseringer over 48 timer fordelt på regioner

INDI-KA-TOR	RE-GION	Basel ine	Monitorering							Udvikling		Mile- pæl
		2011 - 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base line til 2020	2019 til 2020	2020
1.11 Total antal bælte- fikse- ringer over 48 ti- mer (<i>Antal påbe- gyndt</i>)	Re- gion Ho- ved- sta- den	196	230	140	166	126	120	120	169	-27	49	98
	Re- gion Midtj- ylland	178	150	137	142	126	92	48	76	-102	28	89
Mile- pæl 2020: Redu- ceres med 50 pct.	Re- gion Nord- jyl- land	66	55	64	30	20	34	36	34	-32	-2	33
	Re- gion Sjæl- land	80	95	79	73	68	94	69	63	-17	-6	40
	Re- gion Syd- dan- mark	258	278	132	111	111	112	118	90	-168	-28	129

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

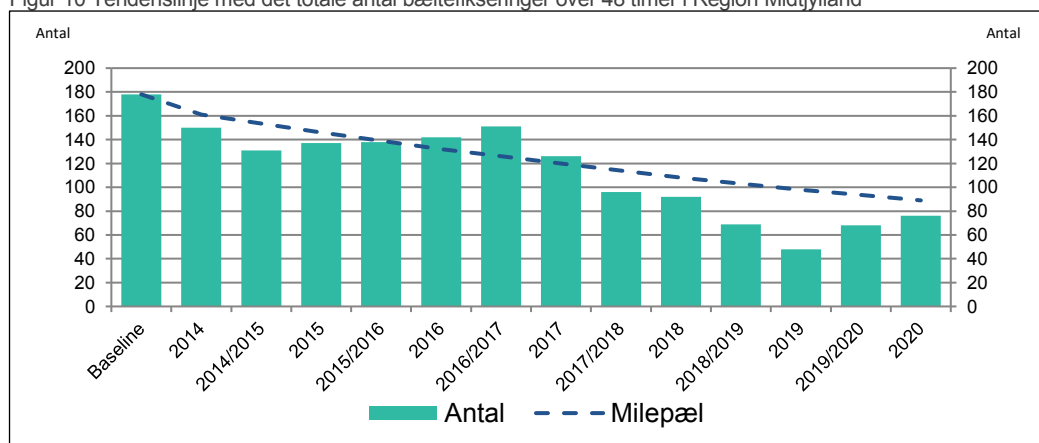
I figur 9-13 er den regionale udvikling i det samlede antal bæltefikseringer over 48 timer illustreret i forhold til tendenslinjen for målsætningen om halvering.

Figur 9 Tendenslinje med det totale antal bæltefikseringer over 48 timer i Region Hovedstaden

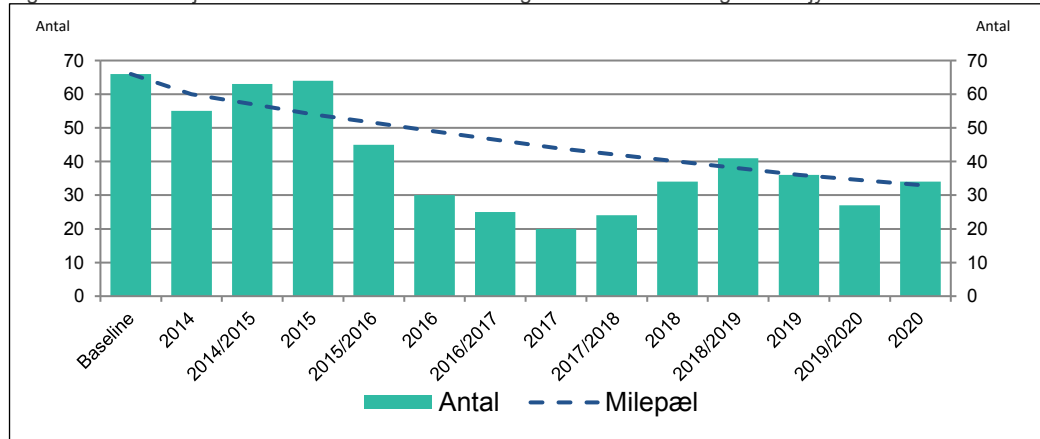
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Figur 10 Tendenslinje med det totale antal bæltefikseringer over 48 timer i Region Midtjylland

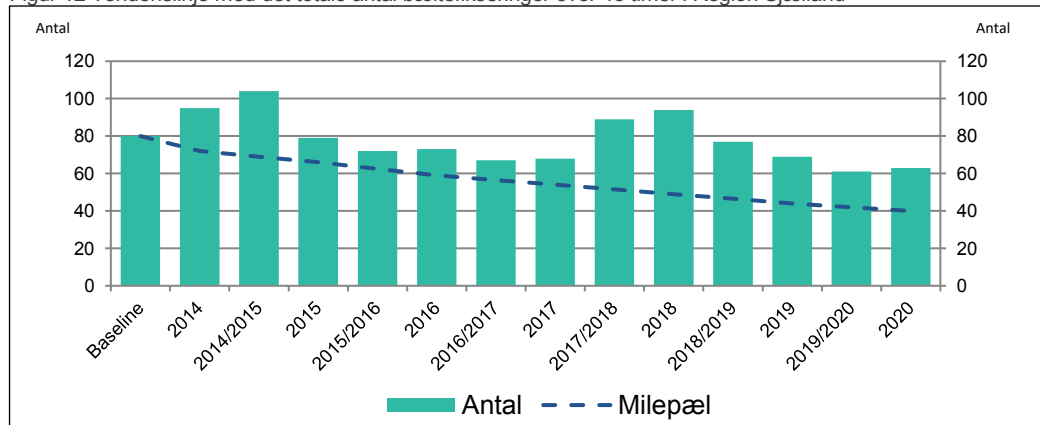
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Figur 11 Tendenslinje med det totale antal bæltefikseringer over 48 timer i Region Nordjylland

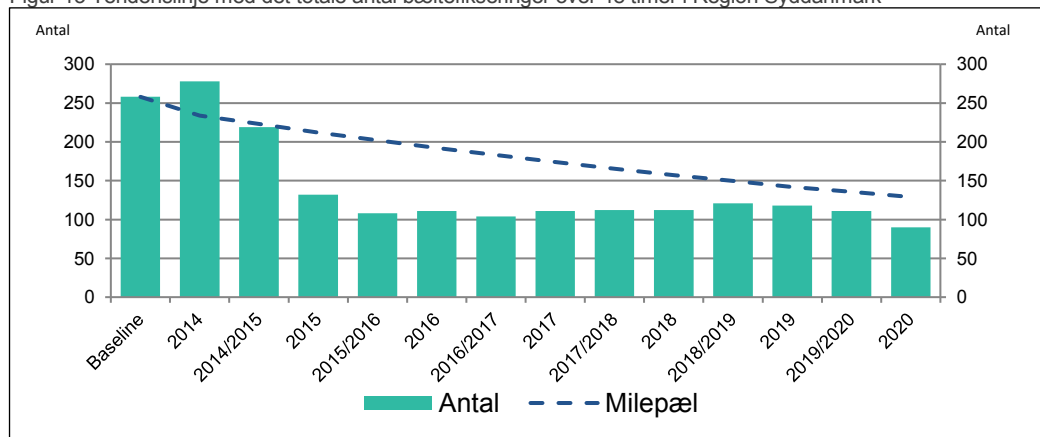
Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Figur 12 Tendenslinje med det totale antal bæltefikseringer over 48 timer i Region Sjælland

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Figur 13 Tendenslinje med det totale antal bæltefikseringer over 48 timer i Region Syddanmark

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

4.4. Øvrige indikatorer med relevans for bæltefikseringer

Et fokus på nedbringelse af én type tvang kan resultere i stigninger i visse andre typer tvang. Fokus på nedbringelse af antallet af bæltefikseringer kan for eksempel medvirke til, at der sker en stigning i anvendelse af andre tvangsforanstaltninger såsom fastholdelse. Denne udvikling i brugen af andre tvangsformer betragtes efter princippet om mindste middel som hensigtsmæssig, når én type tvang erstattes af en mindre indgribende type tvang. Men der kan også ske en uhensigtsmæssig substitution mellem tvangsforanstaltninger, hvis for eksempel bæltefikseringer erstattes af langvarige fastholdelser eller øget brug af blandt andet akut beroligende medicin med tvang. Der ses dog flere eksempler i regionerne på, at afdelinger formår at nedbringe brugen af bæltefikseringer samtidig med, at andre tvangsformer ligeledes nedbringes.

For at følge om målsætningen om nedbringelse af for eksempel anvendelsen af bæltefikseringer fører til stigninger i andre tvangstyper, monitoreres udviklingen i en lang række tvangsforanstaltninger. Nogle af disse har tilknyttede målsætninger om reduktion i forhold til baseline, og andre har ikke, men følges. I vurderingen af resultaterne skal det understreges, at det på baggrund af patientens forhåndstilkendegivelse altid vil være en vurdering i det konkrete tilfælde, hvilken tvangsforanstaltning der er mindst indgribende.

I de næste tre afsnit gennemgås udviklingen i anvendelsen af akut beroligende medicin med tvang, fastholdelse samt personlig skærmning.

4.4.1. Anvendelse af beroligende medicin med tvang

I tabel 6 ses udviklingen i brugen af akut beroligende medicin med tvang på både nationalt og regionalt niveau.

I alle regioner er antallet af personer, der får akut beroligende medicin med tvang, steget siden baseline. Der er ligeledes sket en stigning i alle regioner i antallet af gange, der gives akut beroligende medicin, samt i andelen af patienter, som får akut beroligende medicin med tvang. Region Hovedstaden, Region Midtjylland og Region Nordjylland har også en stigning i antallet af personer, der får akut beroligende medicin med tvang, siden 2019. I Region Sjælland er der sket et mindre fald siden 2019 i andelen af patienter, der får akut beroligende medicin med tvang.⁵

⁵ Anvendelsen af akut beroligende medicin og bæltefikseringer kan i flere tilfælde følges ad, eksempelvis i behandling af svært selvskadende patienter.

Tabel 6. Akut beroligende medicin med tvang i antal og andel i hele landet og fordelt på regioner

INDI-KA-TOR	RE-GION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
3.01 Antal personer der får akut beroligende medicin med tvang (<i>Antal berørt</i>) Milepæl 2020: Området følges	Hele landet	2.043	2.131	2.054	2.078	2.160	2.239	2.240	2.326	283	86
	Region Hovedstaden	914	944	905	882	916	901	929	1.010	96	81
	Region Midtjylland	402	381	388	434	444	446	411	434	32	23
	Region Nordjylland	132	107	114	124	138	158	149	172	40	23
	Region Sjælland	234	263	264	279	320	329	355	333	99	-22
	Region Sydjylland	383	462	412	404	380	450	445	432	49	-13
3.02 Total antal gange der gives beroligende medicin med tvang (<i>Antal påbegyndt</i>) Milepæl 2020:	Hele landet	7.144	7.991	8.124	7.925	8.366	9.262	8.925	10.045	2.901	1.120
	Region Hovedstaden	3.317	3.898	3.809	3.198	3.487	3.598	3.585	4.322	1.005	737
	Region Midtjylland	1.519	1.192	1.607	1.704	1.683	2.369	1.543	1.963	444	420
	Region Nordjylland	418	271	359	519	421	484	552	655	237	103
	Region Sjælland	685	1.108	759	908	1.266	1.220	1.812	1.626	941	-186

Området følges	Region Syddanmark	1.205	1.522	1.590	1.596	1.509	1.591	1.433	1.479	274	46
3.03 Andelen af personer der får akut beroligende medicin af antal indlagte (<i>Andel i pct.</i>) Milepæl 2020: Området følges	Hele landet	7,9	8,0	7,8	8,0	8,3	8,4	8,2	8,7	0,8	0,5
	Region Hovedstaden	9,0	9,3	9,0	9,0	9,4	9,2	9,5	10,4	1,4	0,9
	Region Midtjylland	8,7	7,6	8,0	9,0	9,2	9,0	8,6	8,8	0,1	0,2
	Region Nordjylland	5,9	4,7	5,4	5,9	6,5	7,2	6,6	7,6	1,7	1,0
	Region Sjælland	6,5	7,2	7,4	7,8	8,5	8,6	8,6	8,2	1,7	-0,4
	Region Syddanmark	6,6	7,7	6,9	6,7	6,3	7,2	6,4	6,7	0,1	0,3

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

4.4.2. Anvendelse af fastholdelser

Udviklingen i anvendelsen af fastholdelser fremgår af tabel 7.

Nationalt og i alle regioner er antallet af personer, der fastholdes, steget siden baseline. Ligeledes er antallet af gange, der fastholdes, samt andelen af patienter, der fastholdes, steget siden baseline. I Region Syddanmark er anvendelsen af fastholdelser dog stor set uændret siden baseline.

Tabel 7. Fastholdelser i antal og andel i hele landet og fordelt på regioner

INDIKATOR	REGION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
4.01 Antal personer der fastholdes (<i>Antal berørt</i>) Milepæl 2020: Området følges	Hele landet	927	1.047	1.092	1.088	1.161	1.125	1.101	1.078	151	-23
	Region Hovedstaden	378	456	487	476	477	467	459	457	79	-2
	Region Midtjylland	195	209	231	220	223	221	224	215	20	-9
	Region Nordjylland	129	148	153	149	169	179	172	159	30	-13
	Region Sjælland	153	162	146	147	202	180	179	184	31	5
	Region Syddanmark	83	83	92	121	104	92	88	88	5	0
4.02 Total antal gange der fastholdes (<i>Antal påbegyndt</i>) Milepæl 2020: Området følges	Hele landet	2.825	3.735	4.262	3.748	4.244	3.850	4.165	4.437	1.612	272
	Region Hovedstaden	1.169	1.727	2.230	1.698	1.534	1.650	1.513	2.090	921	577
	Region Midtjylland	577	553	787	679	683	781	732	734	157	2
	Region Nordjylland	483	577	656	567	859	596	836	663	180	-173
	Region Sjælland	402	613	349	472	920	480	803	734	344	-57
	Region Syddanmark	196	265	240	332	248	343	281	204	8	-77

4.03 Andelen af personer der fastholdes af antal indlagte (Andel i pct.) Milepæl 2020: Området følges	Hele landet	3,6	3,9	4,2	4,2	4,5	4,2	4,0	4,0	0,4	0,0
	Region Hovedstaden	3,7	4,5	4,8	4,8	4,9	4,7	4,7	4,7	1,0	0,0
	Region Midtjylland	4,2	4,2	4,7	4,6	4,6	4,5	4,7	4,4	0,2	-0,3
	Region Nordjylland	5,7	6,5	7,3	7,1	8,0	8,1	7,6	7,1	1,4	-0,5
	Region Sjælland	4,2	4,4	4,1	4,1	5,4	4,7	4,3	4,5	0,3	0,2
	Region Syddanmark	1,4	1,4	1,5	2,0	1,7	1,5	1,3	1,4	0,0	0,1

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

4.4.3. Anvendelse af personlig skærmning

I tabel 8 ses udviklingen i anvendelsen af personlig skærmning over 24 timer. Nationalt er der sket en stigning siden baseline i antal personer, der skærmes, samt i antal gange, der skærmes. Andelen af patienter, der skærmes, er uændret siden baseline.

I vurderingen af data bør der tages forbehold for, at det både på nationalt og regionalt niveau er meget få personer og gange, der skærmes, og Region Syddanmark samt Region Nordjylland har eksempelvis frem til 2020 haft under fem skærmninger om året.

Tabel 8 Personlig skærmning i antal og andel i hele landet og fordelt på regioner

INDIKATOR	REGION	Base-line	Monitorering								Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020	
5.01 Antal personer der skærmes (Antal berørt)	Hele landet	79	75	59	60	55	42	62	85	6	23	
	Region Hovedstaden	21	33	19	21	22	16	20	29	8	9	

Milepæl 2020: Området følges	Region Midtjylland	22	14	15	17	12	12	17	16	-6	-1
	Region Nordjylland	5	-	<5	<5	<5	<5	<5	<5	-	-
	Region Sjælland	17	24	18	14	17	8	19	34	17	15
	Region Syddanmark	14	<5	5	5	<5	<5	<5	<5	-	-
5.02 Total antal gange der skærmes (Antal påbegyndt)	Hele landet	88	94	64	60	77	47	68	98	10	30
	Region Hovedstaden	27	45	20	21	27	18	22	37	10	15
Milepæl 2020: Området følges	Region Midtjylland	25	15	18	18	15	13	18	16	-9	-2
	Region Nordjylland	<5	-	<5	<5	<5	<5	<5	<5	-	-
	Region Sjælland	17	30	19	12	30	10	21	36	19	15
	Region Syddanmark	15	<5	5	6	<5	<5	<5	5	-10	-
5.03 Andelen af personer der skærmes af antal indlagte (Andel i pct.)	Hele landet	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,0	0,1
	Region Hovedstaden	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1
Milepæl 2020: Området følges	Region Midtjylland	0,5	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,4	0,3	-0,2	-0,1
	Region Nordjylland	0,2	-	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	-0,1	0,0
	Region Sjælland	0,5	0,7	0,5	0,4	0,5	0,2	0,5	0,8	0,3	0,3
	Region Syddanmark	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	-0,2	-0,1

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisteret årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

5. Udviklingen i varighed af bæltefikseringer og i personer udsat for tvangsforanstaltninger

5.1. Indikatorer med målsætning om reduktion i 2020

I dette kapitel kommenteres udviklingen i de indikatorer for tvang, hvor der er aftalt en målsætning om reduktion i 2020. Det drejer sig om følgende indikatorer:

Antal og varighed af bæltefikseringer:

- Antal personer der bæltefikseres
- Total antal bæltefikseringer
- Total antal bæltefikseringer 0-2 timer
- Total antal bæltefikseringer 2-8 timer
- Total antal bæltefikseringer 8-24 timer
- Total antal bæltefikseringer 24-48 timer
- Sum af bæltefikseringstimer over 48 timers varighed
- Antal personer hvor der bruges remme
- Andel af personer hvor der bruges remme af antal indlagte

Personer udsat for én eller flere tvangsforanstaltninger:

- Antal voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger
- Andel af voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger i forhold til antal indlagte
- Antal af børn og unge under 18 berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger
- Andel af børn berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger i forhold til antal indlagte

I afsnit 5.4 kommenteres udviklingen i anvendelsen af tvangsmedicinering og tvangsindlæggelse og -tilbageholdelse. Her er der ikke tilknyttet en målsætning om reduktion, men Sundhedsstyrelsen følger området.

I gennemgangen af indikatorerne præsenteres udviklingen på nationalt og regionalt niveau. Det skal hertil bemærkes, at de nationale tal kan dække over store regionale variationer, hvorfor det præcise billede findes i de regionale gennemgange.

5.2. Anvendelse og varighed af bæltefikseringer

Den nationale udvikling i antallet af personer, der bæltefikseres, fremgår af tabel 9. Både antal personer, der bæltefikseres, og det totale antal gange, der bæltefikseres, er faldet

væsentligt siden baseline. Dog er der sket en stigning både ift. antal personer, der bæltefikseres, og det totale antal bæltefikseringer siden 2019.

Tabel 9. Antal personer, der bæltefikseres og det totale antal bæltefikseringer i hele landet

INDIKATOR	Base-line	Monitorering							Udvikling	
	2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Baseline til 2020	2019 til 2020
1.02 Antal personer der bæltefikseres (<i>Antal berørt</i>)	2.036	1.908	1.592	1.657	1.436	1.375	1.261	1.277	-759	16
1.03 Total antal bæltefikseringer (<i>Antal påbegyndt</i>)	5.688	5.194	5.063	5.119	4.307	3.689	3.237	3.712	-1.976	475

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Den regionale udvikling i anvendelsen af bæltefikseringer er vist i tabel 10. Heri fremgår det, at alle regioner siden baseline har reduceret antal personer, der bæltefikseres, og det totale antal bæltefikseringer. Region Hovedstaden, Region Midtjylland og Region Syddanmark har haft en stigning fra 2019 til 2020 i antal personer, der bæltefikseres, og det totale antal bæltefikseringer. Region Sjælland har også haft en stigning i det totale antal bæltefikseringer siden 2019.

Tabel 10. Antal personer, der bæltefikseres og det totale antal bæltefikseringer fordelt på regioner

INDIKATOR	REGION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Baseline til 2020	2019 til 2020
1.02 Antal personer der bæltefikseres (<i>Antal berørt</i>)	Region Hovedstaden	716	639	501	511	396	370	357	388	-328	31
	Region Midtjylland	449	419	398	455	437	350	260	304	-145	44
	Region Nordjylland	174	158	130	137	146	139	174	134	-40	-40
	Region Sjælland	248	250	215	214	201	205	171	147	-101	-24

	Region Syd-dan-mark	477	473	383	380	290	338	330	337	-140	7
1.03 Total antal bæltefikseringer (Antal påbegyndt)	Region Hoved-staden	1.770	1.663	1.253	991	826	749	714	847	-923	133
	Region Midtjyl-land	1.639	1.222	1.707	2.137	1.813	1.131	716	1.208	-431	492
	Region Nord-jylland	593	387	639	534	389	396	575	327	-266	-248
	Region Sjæl-land	579	819	495	438	476	528	380	457	-122	77
	Region Syd-dan-mark	1.107	1.103	969	1.019	803	885	852	873	-234	21

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Det fremgår af tabel 11, at antallet af kortere bæltefikseringer (0-2 timer og 2-8 timer) samt antallet af mellemlange og lange bæltefikseringer (8-24 timer, 24-48 timer og over 48 timer) på nationalt niveau er faldet siden baseline. Ligeledes er summen af bæltefikseringstimer faldet. Der er dog sket en stigning siden 2019 i anvendelsen af bæltefikseringer.

Tabel 11. Bæltefikseringer fordelt på varighed i hele landet

INDIKA-TOR	Base-line	Monitorering							Udvikling	
	2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
1.07 Total antal bæltefikseringer 0-2 timer (Antal påbegyndt)	814	640	751	841	724	548	463	629	-185	166
1.08 Total antal bæltefikseringer 2-8 timer	1.447	1.277	1.470	1.503	1.314	1.011	900	1.016	-431	116

(Antal påbegyndt)											
1.09 Total antal bæltefikseringer 8-24 timer (Antal påbegyndt)	1.899	1.758	1.713	1.689	1.449	1.269	1.151	1.262	-637	111	
1.10 Total antal bæltefikseringer 24-48 timer (Antal påbegyndt)	746	704	565	537	366	403	315	365	-381	50	
1.12 Sum af bæltefikseringstimer over 48 timers varighed (Antal timer)	105.874	135.220	70.694	68.652	61.496	63.734	50.151	61.570	-44.304	11.419	

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Tabel 12 viser, at alle regioner fraset Region Midtjylland har haft et fald siden baseline i antallet af korte bæltefikseringer (0-2 timer). I forhold til antallet af bæltefikseringer på 2-8 timer er der sket en reduktion siden baseline i alle regioner fraset Region Syddanmark.

Tabel 12. Antal bæltefikseringer fordelt varighed og på regioner

INDIKATOR	REGION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011 - 2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
1.07 Total antal bæltefikseringer 0-2 timer (Antal påbegyndt)	Region Hovedstaden	285	165	164	95	150	115	108	108	-177	0
	Region Midtjylland	276	151	371	414	324	246	94	318	42	224
	Region Nordjylland	101	68	83	130	85	74	142	73	-28	-69

	Region Sjælland	55	193	33	39	27	24	25	40	-15	15
	Region Syddanmark	97	63	100	163	138	89	94	90	-7	-4
1.08 Total antal bæltefikseringer 2-8 timer (Antal påbegyndt)	Region Hovedstaden	501	442	358	215	178	161	149	156	-345	7
	Region Midtjylland	443	322	568	783	704	380	251	390	-53	139
	Region Nordjylland	178	112	215	156	139	130	196	106	-72	-90
	Region Sjælland	141	225	91	78	108	119	95	131	-10	36
	Region Syddanmark	184	176	238	271	185	221	209	233	49	24

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

I tabel 13 ses den regionale udvikling i mellemlange bæltefikseringer (8-24 timer), lange bæltefikseringer (24-48 timer) samt summen af bæltefikseringer over 48 timer.

I alle regioner er der sket et fald siden baseline i antallet af bæltefikseringer på 8-24 timer. I alle regioner fraset Region Nordjylland er antallet af bæltefikseringer på 8-24 timer steget siden 2019.

I forhold til antallet af lange bæltefikseringer med en varighed på 24-48 timer har alle regioner oplevet et fald siden baseline. Der er dog i alle regioner sket en stigning siden 2019.

Alle regioner fraset Region Hovedstaden haft et fald siden baseline i summen af bæltefikseringstimer over 48 timer. Der er sket en stigning i alle regioner fraset Region Syddanmark siden 2019.

Tabel 13. Antal bæltefikseringer fordelt på varighed og regioner

INDI-KA-TOR	RE-GION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
1.09 Total antal bæltefikseringer 8-24 timer (Antal påbegyndt)	Region Hovedstaden	577	608	425	377	286	235	245	299	-278	54
	Region Midtjylland	547	451	523	637	555	332	256	344	-203	88
	Region Nordjylland	193	107	217	151	115	117	168	78	-115	-90
	Region Sjælland	214	221	205	181	215	232	156	183	-31	27
	Region Syddanmark	368	371	343	343	278	353	326	358	-10	32
1.10 Total antal bæltefikseringer 24-48 timer (Antal påbegyndt)	Region Hovedstaden	212	217	162	136	85	117	88	114	-98	26
	Region Midtjylland	192	147	108	161	104	81	66	78	-114	12
	Region Nordjylland	55	44	59	48	30	41	31	36	-19	5
	Region Sjælland	88	85	85	67	57	59	35	40	-48	5
	Region Syddanmark	199	211	151	125	90	105	95	97	-102	2
1.12 Sum af bæltefikse-ring-stimer over 48 timers	Region Hovedstaden	24.728	26.277	16.800	22.070	23.866	16.096	17.134	27.027	2.299	9.893
	Region Midtjylland	25.173	26.494	15.461	18.431	16.383	10.121	6.696	10.135	-15.038	3.439
	Region Nordjylland	7.578	8.101	8.763	3.447	2.838	12.140	3.406	3.768	-3.810	362

varighed (Antal timer)	Region Sjælland	11.528	21.114	13.336	10.837	6.517	13.272	10.069	10.633	-895	564
	Region Syddanmark	36.867	53.234	16.334	13.866	11.892	12.105	12.846	10.007	-26.860	-2.839

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen

Tabel 14 og tabel 15 viser udviklingen i anvendelsen af remme i forbindelse med tvangsfiksering på henholdsvis nationalt og regionalt niveau. På nationalt niveau (tabel 14) ses siden baseline et fald i antallet og andel af personer, hvor der bruges remme. Der ses dog nationalt en stigning i antallet og andelen af personer, hvor der bruges remme, fra 2019-2020.

Tabel 14. Antal og andel personer, hvor der er anvendt remme i hele landet

INDIKATOR	Base-line	Monitorering							Udvikling	
	2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
2.01 Antal personer hvor der bruges remme (Antal berørt)	1.316	1.270	1.118	1.220	1.085	1.081	961	1.024	-292	63
2.03 Andel af personer hvor der anvendes remme af antal indlagte (Antal påbegyndt)	5,1	4,8	4,3	4,7	4,2	4,1	3,5	3,8	-1,3	0,3

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

På regionalt niveau (tabel 15) ses, at alle regioner fraset Region Nordjylland har haft et fald i anvendelsen af remme i forbindelse med tvangsfiksering siden baseline.

Tabel 15. Antal personer, hvor der er anvendt remme, og andelen af personer, hvor der er anvendt remme af antal indlagte fordelt på regioner

INDIKATOR	REGION	Baseline	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Baseline til 2020	2019 til 2020
2.01 Antal personer hvor der bruges remme (Antal berørt)	Region Hovedstaden	399	397	341	360	314	288	259	315	-84	56
	Region Midtjylland	309	289	282	329	328	269	212	245	-64	33
	Region Nordjylland	104	87	87	105	98	101	130	105	1	-25
	Region Sjælland	146	140	126	143	135	150	119	104	-42	-15
	Region Syddanmark	372	380	307	306	234	291	266	275	-97	9
2.03 Andel af personer hvor der anvendes remme af antal indlagte (Antal påbegyndt)	Region Hovedstaden	3,9	3,9	3,4	3,7	3,2	2,9	2,6	3,3	-0,6	0,7
	Region Midtjylland	6,7	5,7	5,8	6,8	6,8	5,4	4,4	5,0	-1,7	0,6

Milepæl 2020: Reduceres i forhold til baseline	Region Nordjylland	4,7	3,8	4,1	5,0	4,6	4,6	5,7	4,7	0,0	-1,0
	Region Sjælland	4,1	3,8	3,5	4,0	3,6	3,9	2,9	2,6	-1,5	-0,3
	Region Syddanmark	6,4	6,4	5,1	5,1	3,9	4,6	3,8	4,3	-2,1	0,5

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

5.3. Personer udsat for én eller flere tvangsforanstaltninger

Tabel 16 og 17 viser de nationale og regionale tal for voksne samt børn og unge, der berøres af tvang. I opgørelsen af tvangsforanstaltninger inkluderes al tvang, og der skelnes ikke mellem tvangsformer. Eksempelvis sidestilles bæltefiksering med skærmning i opgørelsen af denne indikator. Indikatoren medtages for at kunne følge udviklingen i den samlede brug af tvang.

Først kommenteres udviklingen for voksne og dernæst for børn og unge.

Tabel 16 viser den nationale og regionale udvikling i antal og andel voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger. Der er nationalt og i Region Hovedstaden, Region Sjælland og Region Nordjylland sket en stigning siden baseline antal og andel voksne berørt af tvang. I Region Syddanmark og Region Midtjylland sket et mindre fald i andelen af voksne berørt af tvang.

Tabel 16. Antal og andel voksne berørt af tvangsforanstaltninger i hele landet og fordelt på regioner

INDIKATOR	REGION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
9.04 Antal voksne berørt af en	Hele landet	5.633	5.801	5.637	5.650	5.834	5.976	5.817	5.923	290	106

eller flere tvangsforanstaltninger (Antal berørt) Milepæl 2020: Reduceres i forhold til baseline	Region Hovedstaden	2.232	2.264	2.273	2.193	2.242	2.149	2.152	2.241	9	89
	Region Midtjylland	1.153	1.163	1.140	1.179	1.235	1.238	1.132	1.186	33	54
	Region Nordjylland	487	506	487	488	526	590	565	586	99	21
	Region Sjælland	691	709	714	735	781	843	853	791	100	-62
	Region Syddanmark	1.163	1.252	1.134	1.173	1.171	1.296	1.274	1.257	94	-17
9.05 Andel af voksne berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger i forhold til antal indlagte (Andel i pct.) Milepæl 2020: Reduceres i forhold til baseline	Hele landet	22,7	22,9	22,7	23,0	23,6	23,7	22,6	23,6	0,9	1,0
	Region Hovedstaden	23,1	23,4	23,6	23,4	24,2	23,2	23,3	24,6	1,5	1,3
	Region Midtjylland	26,2	24,5	24,8	25,9	27,1	26,4	25,0	25,5	-0,7	0,5
	Region Nordjylland	23,0	23,1	24,3	24,7	26,2	28,2	26,1	27,4	4,4	1,3
	Region Sjælland	20,5	20,8	21,4	22,0	22,1	23,4	21,9	20,8	0,3	-1,1
	Region Syddanmark	20,9	22,0	19,8	20,3	20,1	21,5	19,6	20,7	-0,2	1,1

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Tabel 17 viser den nationale og regionale udvikling i antallet og andelen af børn og unge, der berøres af en eller flere tvangsforanstaltninger. Heraf fremgår det, at der nationalt er sket et fald i antallet og andelen af børn og unge berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger siden 2015. I Region Nordjylland er der siden 2015 sket en mindre stigning i antal børn og unge berørt af tvang, og i Region Syddanmark er der sket en stigning i både antallet og andelen af børn og unge berørt af tvang.

Tabel 17. Antal og andel børn og unge under 18 år berørt af tvangsforanstaltninger i hele landet og fordelt på regioner

INDIKATOR	REGION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015 til 2020	2019 til 2020
9.01 Antal af børn og unge under 18 berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger (Antal berørt)	Hele landet	243	294	299	351	340	317	264	275	-24	11
	Region Hovedstaden	107	125	119	110	110	120	104	103	-16	-1
	Region Midtjylland	51	76	74	75	85	68	58	52	-22	-6
	Region Nordjylland	19	9	15	29	28	28	21	17	2	-4
	Region Sjælland	40	47	61	87	74	52	43	60	-1	17
	Region Syd Danmark	37	48	40	71	56	61	54	57	17	3
Milepæl 2020: Reduces i forhold til base-line											
9.02 Andel af børn og unge berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger i forhold til antal indlagte (Andel i pct.)	Hele landet	19,3	21,1	21,4	25,6	24,9	22,3	16,7	17,2	-4,2	0,5
	Region Hovedstaden	23,8	25,5	23,9	23,8	21,2	20,9	18,2	17,5	-6,4	-0,7
	Region Midtjylland	21,6	25,0	25,0	26,3	32,3	26,2	22,1	18,6	-6,4	-3,5
	Region Nordjylland	13,7	8,8	15,6	24,4	23,0	23,7	18,9	14,4	-1,2	-4,5
	Region Sjælland	16,9	19,3	25,4	35,8	31,8	22,3	18,0	22,7	-2,7	4,7
	Region Syd Danmark	16,3	17,2	13,4	23,8	22,2	23,2	12,5	14,7	1,3	2,2
Milepæl 2020: Reduces i forhold til base-line											

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Sundhedsstyrelsen gør opmærksom på, at antallet af børn og unge under 18 år berørt af én eller flere tvangsforanstaltninger er lavt (i alt 275 tilfælde).

Det fremgår af tabellen, at antallet af børn og unge berørt af en eller flere tvangsforanstaltninger i 2020 var 275. Af de børn og unge, som blev berørt af tvang, var 97 børn og unge under 15 år. For 20 børn og unge under 15 år blev tvangen udført uden forældresamtykke og var derfor tvang i psykiatrilovens forstand. For 87 børn og unge under 15 år blev tvangsforanstaltningen udført med forældresamtykke, og der var således tale om magtanvendelse og ikke tvang i psykiatrilovens forstand⁶.

5.4. Øvrige indikatorer med relevans for monitoreringen af tvang

I det følgende beskrives udviklingen inden for en række andre tvangsforanstaltninger med relevans for monitoreringen af tvang. Det drejer sig om tvangsmedicinering, tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse⁷.

5.4.1. Anvendelse af tvangsmedicinering

I tabel 18 fremgår den nationale og regionale udvikling i anvendelsen af tvangsmedicinering. Tvangsmedicinering omfatter *ikke* akut beroligende medicin med tvang.

I tabellen fremgår det, at alle regioner siden baseline har haft en stigning i antallet og andelen af personer, der tvangsmedicineres.

Tabel 18. Antal og andele personer, der tvangsmedicineres i hele landet og fordelt på regioner

INDI-KA-TOR	RE-GION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
6.01 Antal personer der tvangsmedicineres (omfatter ikke akut)	Hele landet	667	757	741	764	842	905	827	781	114	-46
	Region Hovedstaden	300	372	385	360	393	408	359	312	12	-47
	Region Midtjylland	133	131	112	125	151	139	138	162	29	24

⁶ Nogle patienter bliver udsat for flere former for tvang, og vil derfor fremgå flere steder. Det vil derfor ikke være retvisende at summere på tallene eller lave disse til andele

⁷ Indikatorerne tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse udgjorde i tidligere opgørelser indikatoren frihedsberøvelse, men blev fra og med årsopgørelsen for 2016 opgjort som to separate indikatorer.

beroligende) (Antal berørt)	Region Nordjylland	57	70	73	84	89	86	74	65	8	-9
	Region Sjælland	78	88	70	96	97	120	113	106	28	-7
Milepæl 2020: Området følges.	Region Syddanmark	102	102	102	105	115	161	153	138	36	-15
	Hele landet	2,6	2,8	2,8	3,0	3,2	3,4	3,0	2,9	0,3	-0,1
6.02 Andelen af personer der tvangsmedicineres af antal indlagte (Andel i pct.)	Region Hovedstaden	3,0	3,7	3,8	3,7	4,0	4,1	3,7	3,2	0,2	-0,5
	Region Midtjylland	2,9	2,6	2,3	2,6	3,1	2,8	2,9	3,3	0,4	0,4
	Region Nordjylland	2,5	3,1	3,5	4,0	4,2	3,9	3,3	2,9	0,4	-0,4
Milepæl 2020: Området følges.	Region Sjælland	2,1	2,4	2,0	2,7	2,6	3,1	2,7	2,6	0,5	-0,1
	Region Syddanmark	1,8	1,7	1,7	1,7	1,9	2,6	2,2	2,1	0,3	-0,1

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

5.4.2. Anvendelse af tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse

Frihedsberøvelse opgøres som henholdsvis tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse. Nedenfor kommenteres først udviklingen for voksne og dernæst udviklingen for børn og unge.

Tabel 19 viser den nationale og regionale udvikling i antallet af voksne, der tvangsindlægges. Antallet af voksne, der tvangsindlægges, er nationalt og i alle regioner, fraset Region Hovedstaden, steget siden baseline. Der er nationalt og i alle regioner sket en stigning siden baseline i andelen af voksne, der tvangsindlægges.

Tabel 19. Antal og andele af voksne der tvangsindlægges i hele landet og fordelt på regioner

INDIKATOR	REGION	Base line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
7.04 Antal voksne der tvangsindlægges (Antal berørt)	Hele landet	2.872	3.060	3.022	3.122	3.173	3.220	3.145	3.296	424	151
	Region Hovedstaden	1.098	1.130	1.162	1.131	1.101	1.039	1.052	1.078	-20	26
	Region Midtjylland	545	593	600	636	683	672	632	711	166	79
	Region Nordjylland	240	252	226	244	263	298	311	326	86	15
	Region Sjælland	361	386	391	418	446	486	454	457	96	3
	Region Sydjylland	649	725	674	721	713	770	750	769	120	19
7.05 Andel af voksne der tvangsindlægges i forhold til antal indlagte (Andel i pct.)	Hele landet	11,6	12,1	12,2	12,7	12,8	12,8	12,2	13,1	1,5	0,9
	Region Hovedstaden	11,3	11,7	12,1	12,1	11,9	11,2	11,4	11,9	0,6	0,5
	Region Midtjylland	12,4	12,5	13,1	14,0	15,0	14,3	14,0	15,3	2,9	1,3
	Region Nordjylland	11,4	11,5	11,3	12,4	13,1	14,2	14,4	15,2	3,8	0,8
	Region Sjælland	10,7	11,3	11,7	12,5	12,6	13,5	11,7	12,0	1,3	0,3

	Region Syd-dan-mark	11,7	12,7	11,8	12,5	12,2	12,8	11,5	12,7	1,0	1,2
--	---------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	-----	-----

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Tabel 20 viser den nationale og regionale udvikling i tvangstilbageholdelse af voksne. Alle regioner, ud over Region Midtjylland, har haft en stigning i antal voksne, der tvangstilbageholdes siden baseline. I Region Hovedstaden, Region Nordjylland og Region Syd-danmark er der sket en stigning siden baseline i andelen af voksne der tvangstilbageholdes.

Tabel 20. Antal og andele af voksne der tvangstilbageholdes i hele landet og fordelt på regioner

INDI-KA-TOR	RE-GION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Base-line til 2020	2019 til 2020
8.04 Antal voksne der tvangstilbageholdes (Antal berørt) Milepæl 2020: Området følges"	Hele landet	2.345	2.470	2.365	2.369	2.412	2.461	2.370	2.412	67	42
	Region Hovedstaden	969	1.030	1.044	1.030	1.055	1.006	993	1.052	83	59
	Region Midtjylland	470	456	425	462	426	467	415	388	-82	-27
	Region Nordjylland	209	250	233	230	222	238	216	236	27	20
	Region Sjælland	286	295	272	250	282	288	302	287	1	-15
	Region Syd-dan-mark	442	473	428	442	457	499	491	490	48	-1
8.05 Andel af voksne der tvangstilbageholdes i forhold	Hele landet	9,5	9,8	9,5	9,7	9,8	9,8	9,2	9,6	0,1	0,4
	Region Hovedstaden	10,0	10,7	10,9	11,0	11,4	10,8	10,7	11,6	1,6	0,9
	Region Midtjylland	10,7	9,6	9,3	10,1	9,4	10,0	9,2	8,3	-2,4	-0,9

til antal indlagte (Andel i pct.) Milepæl 2020: Området følger"	Region Nordjylland	9,9	11,4	11,6	11,7	11,1	11,4	10,0	11,0	1,1	1,0
	Region Sjælland	8,5	8,6	8,1	7,5	8,0	8,0	7,8	7,6	-0,9	-0,2
	Region Syddanmark	8,0	8,3	7,5	7,7	7,8	8,3	7,5	8,1	0,1	0,6

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Tabel 21 og tabel 22 viser den nationale og regionale udvikling i tvangsindlæggelser og tvangstilbageholdelser af børn og unge under 18 år.

Tabel 21 viser udviklingen for tvangsindlæggelser for børn og unge. Nationalt og i alle regioner fraset Region Nordjylland er antallet af børn og unge, der tvangsindlægges, steget siden 2015. I Region Syddanmark er antallet fordoblet. Andelen af børn og unge, der tvangsindlægges, er steget siden 2015 i Region Midtjylland, Region Sjælland og Region Syddanmark.

Det skal bemærkes, at det samlede antal tvangsindlæggelser hos børn er relativt lavt i 2020 (i alt 147 børn og unge), hvilket bør inddrages i vurderingen af resultaterne.

Tabel 21. Antal og andele børn og unge under 18 år der tvangsindlægges i hele landet og fordelt på regioner

INDIKATOR	REGION	Base-line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015 til 2020	2019 til 2020
7.01 Antal børn og unge under 18 der tvangsindlægges (Antal berørt)	Hele landet	103	134	116	159	163	148	135	147	31	12
	Region Hovedstaden	37	48	41	44	51	55	43	45	4	2
	Region Midtjylland	23	39	32	41	35	21	37	36	4	-1
	Region Nordjylland	8	<5	11	11	17	13	12	9	-2	-3

Milepæl 2020: Området følges"	Region Sjælland	16	20	20	26	30	28	20	28	8	8
	Region Syddanmark	22	29	16	44	37	34	32	34	18	2
7.02 Andel af børn og unge under 18 der tvangsindlægges i forhold til antal indlagte (Andel i pct.) Milepæl 2020: Området følges"	Hele landet	8,2	9,6	8,3	11,6	12,0	10,4	8,5	9,2	0,9	0,7
	Region Hovedstaden	8,1	9,8	8,2	9,5	9,8	9,6	7,5	7,6	-0,6	0,1
	Region Midtjylland	9,8	12,8	10,8	14,4	13,3	8,1	14,1	12,9	2,1	-1,2
	Region Nordjylland	5,5	2,0	11,5	9,2	13,9	11,0	10,8	7,6	-3,9	-3,2
	Region Sjælland	6,7	8,2	8,3	10,7	12,9	12,0	8,4	10,6	2,3	2,2
	Region Syddanmark	9,8	10,4	5,4	14,8	14,7	12,9	7,4	8,8	3,4	1,4

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Tabel 22 viser udviklingen i tvangstilbageholdelser for børn og unge. Nationalt er antallet af børn og unge, der tvangstilbageholdes, faldet siden 2015. Regionalt er der sket et fald siden 2015 i Region Hovedstaden og Region Midtjylland, mens antallet i de øvrige regioner er stort set uændret.

Andelen af børn og unge, der tvangstilbageholdes, er faldet siden 2015 nationalt og i alle regioner.

Det skal også her bemærkes, at det samlede antal tvangstilbageholdelser er meget lavt i 2020 (i alt 93 tilfælde), hvorfor der også her må tages forbehold i vurderingen.

Tabel 22. Antal og andele børn og unge under 18 år der tvangstilbageholdes i hele landet og fordelt på regioner

INDIKATOR	REGION	Base line	Monitorering							Udvikling	
		2011-2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015 til 2020	2019 til 2020
8.01 Antal børn og unge under 18 der tvangstilbageholdes (Antal berørt)	Hele landet	83	91	105	111	94	93	94	93	-12	-1
	Region Hovedstaden	37	39	46	39	33	38	35	38	-8	3
	Milepæl 2020: Området følges"	15	18	20	20	16	12	17	16	-4	-1
	Region Midtjylland	15	13	16	24	13	15	12	15	-1	3
	Region Nordjylland	7	5	<5	9	10	7	11	<5	-	-
	Region Syddanmark	11	18	20	27	22	23	26	21	1	-5
8.02 Andel af børn og unge under 18 der tvangstilbageholdes i forhold til	Hele landet	6,6	6,5	7,5	8,1	6,9	6,5	5,9	5,8	-1,7	-0,1
	Region Hovedstaden	8,1	7,9	9,3	8,4	6,4	6,6	6,1	6,4	-2,9	0,3

antal indlagte (Andel i pct.) Milepæl 2020: Området følges	Re- gion Midtj yl- land	6,3	5,9	6,8	7,0	6,1	4,6	6,5	5,7	-1,1	-0,8
	Re- gion Nordj yl- land	5,1	4,9	4,2	7,6	8,2	5,9	9,9	3,4	-0,8	-6,5
	Re- gion Sjæl- land	6,5	5,3	6,7	9,9	5,6	6,4	5,0	5,7	-1,0	0,7
	Re- gion Syd- dan- mark	4,7	6,5	6,7	9,1	8,7	8,7	6,0	5,4	-1,3	-0,6

Kilde: Register over anvendelse af tvang i psykiatrien 17. marts 2021, Sundhedsdatastyrelsen og Landspatientregisterets årsopgørelse 2020, Sundhedsdatastyrelsen

Bilagsfortegnelse

- Bilag 1:** *Notat vedrørende Sundhedsstyrelsens kommentering af tvangsmonitoreringen i psykiatrien.* Heri findes ligeledes en vejledning til Sundhedsstyrelsens kommentering.
- Bilag 2:** *Oversigt over tvangsformer.* Heri ses en oversigt over og beskrivelse af de tvangsformer, der vedrører den løbende monitorering af tvang i psykiatrien i henhold til psykiatriloven.
- Bilag 3:** *Dokumentation af indikatorer for tvang i psykiatrien.* Heri ses en beskrivelse og dokumentation af anvendelsen af indikatorer for tvang med henblik på at opnå målsætningen om halvering af brugen af tvang inden udgangen af 2020.
- Bilag 4:** *Baggrundstabeller til monitoreringen af tvang i psykiatrien 2020.* Heri ses en samlet oversigt over tabellerne for monitoreringen.

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S

www.sst.dk

Sundhed for alle ♥ + ●